

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Duminec'a.

Pretulu abonamentului:	Pretulu insertiuniloru:	Correspondintiele se se adreseze la Redac-tiunea dela
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu	„BISERIC'A si SCOL'A“
„ „ „ „ „ jum. anu 2 „ 50 „	cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	Èr banii de prenumeratiune la
Pentru Romani'a si strainetate pe anu 7 „ — „	4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	„TIPOGRAFI'A DIECESANA IN ARAD.“
„ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

Preoti'a si detorintiele preotului.

(Predica la instalarea de preotu)

de

Protosincelulu **I. Goldistu.**

„Eu trebuie se predicu, cà spre acést'a sum tramisu.“ Luc'a IV. 43.

Pliniu alu doilea vorbindu despre plante in istori'a sa naturala, (Lib. XIV) spune cà nici unu arbore nu are viétia mai trainica decât viti'a de via. Acést'a asertiune o intaresce cu esemple neresturnabile din istoria, dicendu intre altele: cà statu'a lui Joié in orasiulu Popoloniu facuta din unica vitia, a sustatu nevatemala timpu fôrte indelungatu. Biserica Junonei din Metapontu a statu pe colonne de vitia, si cà pe timpul seu (a lui Pliniu) in Ephesu treptele conducetóre la acoperemintulu bisericeii Dianei, carea erá fôrte inalta, le formá o unica vitia de soiul din Cipru.

Càci vitiele de via in orientu, si mai alesu in Cipru, cresc la inaltime admirabila, incât ele la cei vechi nu fara cauza se numerau intre arbori. De unde se vede, cà viti'a apare ca unu-ee minunatu in imperati'a planteloru.

Dar de càt aceste nemesuratu mai mare, si inca pururea vietuitóre este in gradin'a lui Ddieu o vitia, ce a plantat'o insusi Ddieu cu man'a sa. Acést'a produce multime de lastari, ce dau flori si fructe felurite; si ori unde se usca vre unulu din acesti lastari: puterea-i interna de viétia desvólta mladitie nóue, si viti'a vietiucesce pururea; sórele asupra ei resare si apune; róu'a din ceriu i da umediala si o face se rodésca.

Acést'a vitia este Isus Ch.; este dupa invetiatur'a evangelica (Ioan XV, 1), preoti'a asiediata de densulu; lastarii sunt santii Apostoli si invetiaceii; sunt urmatorii acestor'a, Archiereii si preotii bisericeii, chiamati in decursulu timpuriloru: ca prin darulu si puterea loru data se sustiena neintreruptu demnitatea preotiésca pana la finitulu secliloru.

Déca cautu pamentulu, unde a resaritu si s'a desvóltatu acést'a vitia, affu cà redacinile ei se estindu adencu in testamentulu vechiu, cà ajungu pana la inceputulu secliloru, consolidandu-se in dumnediesculu decretu, ce-lu spune Profetulu dicendu: *Domnulu a juratu si nu se va cài: tu esti preotu in eternu, dupa chipulu lui Melchisedecu!* (Ps. 110, 4).

Ce se explica luminatu prin Ap. Pavélu: (Evrei IV, 14), cà eternulu preotu nu e altulu, decât Is. Ch., si cà preoti'a asiediata de elu cu atát'a e mai pre sus de càt cea a Levitiloru asiediata de Aronu, cu càt e mai pre sus lumin'a de càt nóptea, adevverulu de càt simbolulu; fiulu lui Ddieu decât Moise si Aronu.

Eu inca — ori càt de micu — sum unulu din lastarii acestei vitie; sum servulu lui Ddieu, carele prim'a óra me inaltiu pe acestu amvonu: ca din incidintele promotiunei mele la demnitatea, cu care fui imbracatu din partea bunulu meu parinte Episcopu in acést'a casa a lui Ddieu, — se ve aratu prin cuvintele-mi debile *sublimitatea preotiei si grotatea detorinteloru preotului.*

Pentru cà, dupa ap. Pavélu „Nu me rusinezu de evangeli'a lui Ch., càci este puterea lui Ddieu spre mantuirea a tot celui-ce crede. Cà intrins'a se descopere dreptatea lui Ddieu din credintia spre credintia. (Rom. I, 16—17.) Si déca predicu evangeli'a, acést'a nu-mi este pentru fals, ci ca se nu facu rea intrebuintiare de dreptulu meu in evangeli'a. (I Cor. IX, 18.) „Càci voescu sè se mangae inimele vóstre, si se fiti de plinu informati de tóta intieptiunea intieptierii, spre cunoscenti'a misterielu lui Ddieu, in care sunt ascunse tóte tesauréle intieptiunei si ale cunoscentiei.“ (Colos. II, 1—4.)

Deci ve rogu se me ascultati!

* * *

Insusi Is. Ch., a avutu oficiulu preotiescu ca ocupatiune de frunte pe durat'a vietii sale apostolescu de trei ani, si l'a desemnatu ca unu scopu alu seu dicendu: „Eu trebuie se predicu imperati'a lui Ddieu, cà spre acést'a sum tramisu. (Luc'a 4. 43.) Spre acést'a m'am nascutu si spre acést'a am venitu in lume, ca se marturisescu adevverulu.“ (Ioan 18. 37.)

Cu asemenea zelu erau intru predicarea cuvintulu evangelicu si Apostoliu lui Ch.: „Èr noi vom starú in rugatiune si in servitulu avintulu.“ (Fapt. 6. 4.)

Esemplulu Apostoliloru au urmatu si cei din taiu episcopii si preotii ai bisericeii, carii luminarea poporulu prin predici mai alesu in secolii din taiu ai crestinatátii o considerau mai pre sus de tóte, de si erau ocupati si cu alte afaceri administrative.

Nici nu póte fi ocupatiune lui Ddieu mai placuta si pentru omu mai salutaria, de càt conducerea sufletésca: „Cà ce folosescé omulu de ar dobandi lumea tóta, dar si-ar pierde sufletulu seu.“ (Luc'a 16. 26.)

Onóre nemarginita e pentru omulu peatosu, a imbracă oficiulu ce Ddiu-Omulu l'a purtatu, a substitui pre acelu Binevestitoriu, carele cu viatia si cu cuvintulu seu este modelulu preotiei, a luá sarcin'a de care chiar Pavel ap. se temeá si tremurá cugetandu la însemnatatea si greomentulu ei. Si cu dreptulu, déca cautamu, cá începütulu acestui oficiu este dela Ddiu, cá auctoritatea preotiesca dupa fiinti'a sa covirsesce orice marire si putere pamentésca: „Datumi-s'a tóta puterea in ceriu si pe pamentu; dreptu-aceea, mergeti si invetiati tôte popórele Precum m'a tramisu pe mine tatalu, si eu ve tramitu pre voi.“ (Luc'a 28. Ioan 20.) „Ce-lu ce ve asculta pre voi, me nesocotesce pre mine; éra ce-lu ce me nesocotesce pre mine, nesocotesce pre ce-lu ce m'a tramisu.“ (Luc'a 10. 16.)

„Suntem soli in loculul lui Christos ca cum Ddiu s'ar rugá prin noi.“ „Christos vorbesce in mine“, dice Pavel Apostolulu. (II. Cor. 5, 20; 13, 13.)

Pentru aceea crestinií cei din taiu au socotitu pre Apostolu de angerulu lui Ddiu: „M'ati primitu ca pre unu angeru alu lui Ddiu, ca pre Is. Ch.“ dice Apostolulu (Gal. 4. 14.); „Cuvintulu care l'ati auditu dela noi, l'ati primitu nu ca cuvintulu ómeniloru, ci precum este intru adeveru cuvintulu lui Ddiu.“ (I. Tes. 2. 12.)

„Mari sunt lucrurile despre care cuvintamu noi, — dice Fer. Augustin — sunt de celu mai mare interesu pentru omu; ce însemnatate potu avé lucrurile tractate de unu Cicero si Demostene, facia de ale oratorulu crestinu? Ce valóre potu avé interesele pamentesci aperate de ei, in asemenare cu cestiunea bunatatorulu supra naturalu a impatiuneii cu Ddiu, a unei eternitati ferice ori neferice?“

„Simtíescu — dice acelasi Parinte — cá in lumea acést'a mai pre sus de tôte am lipsa de doue lucruri, fara de care miser'a nóstra vietia ni ar fi nesuferibila. Detienutu in temnit'a acestui corpu, recunoscú cá am lipsa de nutrementu si de lumina. Fara de aceste, nu a-si poté trai fericitu; cáci cuvintulu lui Ddiu este lumina a sufletulu meu, si sant'a taina e panaea vietii.“ Pentru aceste sunt in biseric'a lui Ddiu doue mese, un'a més'a sántulu altariu (prestolulu), pe care stá sant'a pane, alt'a e més'a legii lui Ddiu; més'a asternuta pentru omenime de Profeti, Apostoli si de invetiaceii lui Ch.; este acestu amvonu, de unde prin sant'a invetiatura se imparte ómeniloru panaea vietii eterne.

Biseric'a lui Ch. dara nu stá numai din prestolu ci si din amvonu.

Preotii sunt ostasii imperatiei lui Ddiu pe pamentu, arm'a preotulu este cuvintulu evangelicu; aren'a pentru lupta in contra imperatiei intunereculu este amvonulu.

Preotulu prin rugatiunea altariulu vorbesce cu Ddiu, ca unu Moise pe muntele Sinaiulu; inse precum legile morale ale lui Moise numai prin publicare au devenitu salutarie pentru Israelteni, asia si cultulu ddiescu in dile de Dumineci si serbatorii numai insocitu de invetiaturi póte deplinu coresponde problemei bisericii; la din contra precum poporulu israilteanu din caus'a intardiarii lui Moise pe munte a cadíutu in idololatria: asia si poporul nostru, pana cand preotul va remané numai in sántul altariu, si nu va face cunoscuta poporulu si legea lui Ddiu: va remané necesarmente inderetrul celora lalte popóre conlocuitoóre; din di in di mai tare va degenerá si se va incurcá in superstitiuni.

„Amvonul — dice Ales. Urechia — este loculul de unde preotul lui Ch. spune numele lui Ddiu, ca mangaere suprema ostasiulu, carele cade pentru

tiéra si lege Amvonul nostru a fost de multe ori, in dilele cand libertatea érá in doliu si sfatulu tierii tacea, cand oratori'a politica amutise, amvonul a fost locul de unde libertatea si nationalitatea de-tunat cu vocea lor sanctificata de presinti'a lui Ddiu! O! la romani lege se numia nu numai articlii regulatori ai dreptulu cetatianulu, dar lege érá si relegea De aceea religi'a a fost spriginul legii. Astadi da, lucrul s'a schimbatu: legea a reesitu unu momentu a face din relege o servitóre a ei.

„Dar nu vedeti campiele nóstre sterpe, nu vedeti inim'a nóstra stérpa, uscata, fara simtiri? . . . Nu vedeti cum trecemu imbetraniti, vestedi de sperantie, putredi de coruptiune? . . . O! redati, redati romanulu mangaerea si santieni'a altariulu, lasati ca biseric'a strabuna se continue a fi scutulu santu al romanismulu si al drepturilor nóstre nationale!“

Sacra elocintia! Diamante sublimu si nepretuitu in cunun'a apostoliei! Prin tine continuéza omulu pe pamentu díregetori'a Cuvintulu inomenitu! Dupa marturisirea de o potriua a sántilor Parinti tu esti o óresi-care incarnatiune! Cáci precum eternul Cuvintu — diu ei — prin tain'a cea ne cuprinse a inomenirei ni s'a aratutu in forma cuprinse de simtiri: asia imbraca si oratori'a preotiesca cuvintulu eternulu Cuvintu in forma din afara, prin care sublimele adeveruri evangelige pogorínduse in sfera a cunoscintiei omenesci, devinu intielese.

Dar déca misteriu divinu alu inomenirei sta in intrunirea persónei Cuvintulu cu natur'a omenésca, atunci si predicarea stá intru aceea, cá totu acelasi Cuvintu (Logos), cuvintulu seu cel nevisibilu si eternu si-lu impreuna cu cuvintulu omulu.

Origenu dice: cá „panea, carea Ddiu-Cuvintul o numesce a fi corpu seu, este cuvintul cel nutritoriu al sufletelor;“ (Hom. 35 in Matth.) Er Tertulianu dice: „Constituindu Ddiu-Omulu cuvintulu celu dadatoriu de viatia, pre acést'a l'a spusu a fi carnea sa.“ (De resur. Cor. 37.) „Eu sunt panaea, ce s'a pogoritu din ceriu, panaea lui Ddiu ce da viatia lumii (dice Dlu la Ioan evang. VI. 41 si 33.

Asemenarea Sántilor Parinti intre corpu Mantuitoriulu si intre cuvintulu evangelicu stá dar in in aceea: cá fiulu lui Ddiu prin inaltiare ni-a detrasu velulu celu visibilu alu omenirei sale; inse voindu elu a remané la credintiosii sei si mai de parte: a luatú — asia dicendu — unu al doilea corpu, pricepu cuvintulu evangeliu sale, care intru adeveru e corpu, cáci invelsesc adeveru; prin midilocirea acestui corpu nou elu traesce si stá cu noi pururea in legatura, predichéza si lucra pentru binele nostru neincetatu.

Precum radiele sórelui isi respandescu lumin'a si caldur'a sa asupra creaturelor numai in legatura neintreupta cu sórele, carele este izvorul a tóta lumin'a, caldur'a si viati'a: asia si cuvintulu lui Ddiu numai prin pururea vietuítórea legatura cu izvorulu seu, carele este spiritulu lui Ddiu, pote vietui si impartí viatia; numai in legatura contiuna cu izvorulu a tóta viati'a spirituala, carele este Ddiu, póte dá viatia celoru ce-lu asculta.

Ce lauda sublima e acést'a pentru chiamarea preotiesca! Ce lauda! Cáci prin ea Cuvintulu devine éra si nasce pe buzele preotulu, de câte ori vestesce evangeli'a, cand adeca acést'a in loculul carnei imbraca unu corpu de vorbe si diceri.

„Cuvintulu! dice Eugène Paignon, acestu principiu de viatia si de lumina animéza lumea mate-

riala si a spiritelor . . . Prin cuvintu omulu reali-
séza modelu divin, care straluce in inim'a sa ;
i da unu corpu, lu-imbaca intr'o forma, si intr'unu
invelisiu sensibilu ; prin cuvintu cugetarea traiesce,
sbucnesce si se asvirle in lume ca o flacara víua din
nevisibilulu sen focariu, misteriosulu seu sanctuariu.

Acestu cuvintu ca o radia sublima alui Ddieu,
este simbolu marirei si superioritatii omului. Sóre
alu inteligintiei, ce vérsa in noi valurile avute ale
neinseratei sale lumini, si procura privirilor nóstre
spectacole ce te orbescu de splendóre.“

Elu este „sabi'a Domnului“ cu care preotimea
este chiamata se apere imperati'a lui Ddieu pe pa-
mentu, care este imperati'a luminei ; este arm'a, care
invetiaceiloru lui Ch. si successorilor acestora in
lupt'a lor cea sangerósa de trei secli, li a ascuratu
triumfulu.

Acestu cuvintu a renoitu pamentulu si a um-
plutu cerinlu cu santi.

Elu a fostu pururea scutul dreptatii, spaim'a
pecatului, triumful virtutii, tari'a neputintiosului,
lumin'a ratecitolui, pacea familiei, salutea statelor,
anghir'a unica tare a societatii omenesci.

„Este ca unu focu cuvintul meu — dice Iere-
mia — si ca unu ciocanu ce sfarima stanc'a.“ (23.
29.) Cuvintulu Domnului este puternicu. Cuvintul
Domnului este maretiu. Cuvintul Domnului sfarima
cedrii Libanului. Cuvintul Domnului vérsa flacari
de focu. Cuvintulu Domnului entremura desiertal.“
(Ps. 29.) Cáci cuvintul Domnului este viu si puter-
nicu si mai ascutitu decâtu orice sabia cu doue tai-
siuri si petrunde pana ce desparte sufletul si spiri-
tulu !“ (Evrei 4,12.)

* * *

Ce resulta dar din sublimitatea preotiei I. A.
deátu : cá detorinti'a cea principala a preotilor este
a invetiá, a luminá poporulu, si apoi a administrá
santele taine. Preotii sunt in lini'a prima invetiatorii
poporului ; acést'a o pretinde dela ei fiinti'a crestinis-
mului, care este religiunea luminei si a culturei, in
cátu acelu preotu, care nu luminéza cu invetiaturi
poporulu — dupa judecat'a fericitolui canonistu Sia-
gun'a — se face singuru intunerecu, si nu este
vrednicu de chiamarea sa cea invetiatoréscá. Pentru
cá dice Can. ap. 85, „Episcopul ori presviterul ne-
purtandu grige de clerici séu de poporu si neinveti-
andu-i pre ei pietate, sé se depuna.“ Ér Can. 19
al sinodului Trulanu dice : „Se cuvine celor ce sunt
Inainte statatori ai bisericelor, a invetiá in tóte di-
lele si cu deosebire in Dumineci pre toti clericii si
pre poporu cuvintele pietatii si ale dreptei credintie
culegendu din ddiésc'a scriptura intielesurile si jude-
catile adevéruului.“ In urma St. Vasiliu spune infio-
ratórea sentintia, cá „Acel'a cui s'a incredintiata di-
regatori'a de a invetiá, déca s'a lenevit a binevesti,
se judeca de ucidiatoriu.“

Acel'a dara pre carele Ddieu l'a inzestratu cu
talentu, si prin darul preotiei i-a datu indreptatirea
de a predicá, ce inse nu face : pre unulu ca acel'a
lu-va intimpiná urgi'a ddiésc'a : cá si-a ingropatu
talentu in pamentu, ér lumin'a sa si-a ascuns'o sub
galéta.

La noi pecátu de o parte e constatata lips'a
de preoti in mai multe locuri, pe atáta de alta parte
ne superamu de tristulu adevéru : Cá „secerisiulu
e multu, dar lucratorii sunt pucini.“ (Mateiu 9.37.
Luc'a 10.2.)

Preotulu bine trebuie sé-si tiparéscá in minte
cuvintele Apostolului, ce dice : „Te juru inaintea lui
Ddieu si Domnului Is. Ch. carele va se judece pre
vii si morti in aretarea sa si imperati'a sa : predica
cuvintulu, staruesce la timpu favoritoriu si nefavo-
ritoriu ; mustra cértá, indémna, cu tóta indelunga
rebdarea si cu invetiatur'a. — Priveghéza in tóte,
fa lucrulu evangelistului, implinesce servitiul teu.“
(II. Tim. 4. 1. 2. 5.) Cá Ddieu ne a ordinatu sé pre-
dicamu poporului.“ (Fapt. 10 42.)

„Ié aminte la cetire, la indemnare si la in-
vetiatura. Nu fi neluatoriu de séma la darul ce este
intru tine, care tí s'a datu cu punerea maniloru.
Acestea cugeta, intru acestea stai : ca inaintarea
ta sé fia vederata in tóte. Pazescete pre tine si in-
vetiatur'a ; remai intr'acestea ; cáci acestea facendu,
te vei mantui pre tine si pre ceice te voru ascultá.“
(I. Tim. 4. 13-16.)

„Cine audindu acestea nu ar fi destulu de pazi-
toriu si staruatoriu ?“ intréba Fer. Augustin.

Creteismulu stá ca unu sóre de asupra fir-
mamentulu lumii acesteia, si cu radiele sale ceresci
luminéza si incaldiesce pamentulu ; inse aceste radie
se reflectéza in individualitatile poporelor ; si vai po-
porului, care nu se bucura de lumin'a si caldur'a
aceloru radie divine ; acelu poporu in concursulu
celu mare alu popórelor si-pierde insemnatatea, si
responsabilitatea cea grea pentru pierdere nu cade
pe poporu, ci pe aceia, caror'a li este incredintiata
conducerea lui.

Din acést'a cauza esclama Ap. Pavel catra
Corinteni (I. carte IX. 16.) dicend : „Vai mie de
nu voi predicá evangeli'a !“ Vedemu, dice nemo-
riteriul fabulistu D. Tichindealu, cá acuma la noi
nu prea mergu ómenii se asculte cetani'a si can-
tarea mineelor : mai cu bucuria si mai cu mare fo-
losu aru ascultá ei o predicá intielépta ; care obi-
ceiu de a spune predica in biserica ar fi vremea sé
se bage éراس prin biserici, precum érá in dilele
stlor PP. Vasilie cel mare, Grigorie teol. si Ioan
gura de aur, si ceialalti, cari cu nevointia spunéu
invetiaturi morale poporului seu.

„Acesta sunt midilociri adevérate de a aduce
pre ómeni la cunoscinti'a de Ddieu ; prin predicati'a
unui preotu luminatu, se inbunesu si se lumineaza
ómenii. Acestu modu l'a intrebuintiatu Ch. mantui-
toriu nostru, santi Apost. si toti Dascalii bisericii.“

Si cine dintre noi nu e petrunsu de necesitatea
progresului la scapatatulu si multu cercatulu nostru
poporu romanu ; cine va poté demustrá cá lumina-
rea si indreptarea moravuriloru poporului sunt po-
sibile fara eminentulu concursu al preotiloru ?

„Fara unu concursu fórte energetic alu clerului
in biserica, in scóla, in familia si in societate —
dice unu eruditu Archiereu al Romaniei — legile
civile s'aru aplicá, numai intrucátu langa fiacare
cetatiénu ar stá si unu gendarmu ! Moravurile facu
natiunile cele mari si moravurile pierdu statele cele
mai infforite si mai puternice ! Mas'a poporului nu
face studii academice : academi'a popórelor este re-
ligi'a, este biserica, in care se vede adoratu si cruci-
ficatu sacrificiulu si abnegarea individulu si munc'a
fara de care nu se póte face nici unu bine comunu
adeveratu.“

„Fara pastori buni sufletesci, fara preotu vir-
tuosu si cuviosu, care se invetie acést'a ceréscá in-
vetiatura a bisericii lui Ch. este ca si fara unu men-
toru bunu, ca si o corabia intr'o mare furtunósa,

fara busola si fara carma si carmaci. Tote inbunatariile materiale s'aru prefaca intr'un lustru infioratoriu, intr'o coruptia si o depravare ucigatoare, si medu'v'a societatii ar pute' fi storsa de aceea ce specula cu demoralizarea ei."

Se deschidemu istoria natiunei noastre dice Vas. Alessandrescu (Ateneul romanu, an. 1861, pag. 33. si 34,) si vomu afla, ca capii bisericii romane, ca preotii si calugarii au fost pururea cei dantaiu, carii au luat partea cea mai insemnata la tote intreprinderile de viatia si de inaintare a le natiunei, carii ne au desvoltatu si ne-au inaintatu nu numai literatur'a religionaria, morala, singur'a avere sufletesca ce avemu; dar au datu inceputul si literaturii noastre celei curatu sciintiale si desvoltatiunei noastre nationale romane, si pana la unu punctu ore-care chiar si celei politice."

* * *

Din aceste ati potutu vede' cuviosilor Ascultatori! ca viatia preotului este si trebuie se' fia viatia lucrului si a silintiei.

Elu e ostasiu, care trebuie neincetatu se' se lupte pentru cucerirea sufletelor.

E pescuitoriu, care se afla diu'a si noptea pe marea vietii si si-arunca mregea sa cea impletita din adeveruri divine spre a redica la lumina pre cei cutropiti in adencime.

E seceratoriu, care porta sarcin'a si caldur'a dilei spre a inmult' granariul lui Ddieu cu rodulu vietii.

Este economu, care e detoriu despre chivernisirea casei stapanului si despre talentii primiti se' dea cea mai stricta socota.

E pastoriu, care trebuie se' umble dupa oile cele ratecite prin munti si prapastii, si luandule pe umerii sei, se le aduca in staulu.

"Este — dupa Pavel ap. detorasiulu fiescecarui omu, celui tare ca celui slabu, celui invetiatu ca celui nesciutoriu, celui intieptu ca si celui nebunu." (Rom. 1. 14.)

Elu este solitoriu intre Ddieu si omu: Omu al lui Ddieu la poporu, si omu al poporului la Ddieu; alui limba este limb'a apostoliei, aceea si limb'a de focu, ce s'a pogoritu preste Apostoli, ce lumineza mintea, misica inim'a si indrepta moralul, inchide iadul si deschide ceriul, alina consciinta si o consacra lui Ddieu. Pentru ca parintii cei dupa trupu — dice Ioan Gura de auru — deca s'au facutu fiii lor vivovati la cei mai mari si puternici cu vre o necuviinta, nu potu se-le ajute lor nemic'a; dar parintii spirituali, preotii, nu pre Domni, nici pre Imperati, ci pre insusi Ddieu ilu impaca cu omulu."

Preotulu da mangaere sufletesca si alina durerile celui ce se lupta cu mortea; elu si atunci siede la patulu bolnavului si prin midilocele religiei se ingrisesce de mantuirea lui, candu bolnavulu a inceputu a fi tuturoru spre greotata: e parasitu de Doctori, de amici si chiaru de rudeni. Preotul e angeru de pace si la usia mormentului.

Multe si grele sunt detorintiele preotului in decursul vietii. Eu inca cu Ioan Crisostomu „cunoscusu sufletulu meu, acestu sufletu neputintiosu si micu, cunoscusu insemnatarea oficiulu preotiescu si greotata cea felurita a lucrului. Caci ca nesce furtuni intaritatoare de mare se repediescu undele asupra preotului."

Par' ca vedu inaltanduse valurile, cu care pe marea necadiurilor are a se lupta si bare'a vietii mele.

Dreptu aceea, catra tine me intorcu Atotu puternice si necuprinsule Domne: ca precum, intomindu tu lumea, ai dispusu, ca lun'a si stelele cele in sine intunecoase, de radiile soarelui nevediatu se stralucesca in intunereculu noptii: asia si pre mine smeritulu, fiind tu soarele dreptatii, luminezame cu lumin'a ta, ca detorintiele incoptate de cararea preotiesca, se le potu implini pururea spre binele bisericii noastre natiunali drept maritoare si spre laud'a numelui teu. Amin.

Frecuentarea scolei.

Starea culturala a poporeloru se pote compara cu tiarin'a, in care lucra mani diferite. Caletoriulu obositu de lung'a sa caletoria poposesce cu multa placere la umbr'a pomului incarcatu de fructe, pascandusi ochii pre semenaturile imbelsugate; dar candu ajunge in regiuni sterile, unde man'a omenesca lenevindu s'a ocupatu de densele si unde numai spinii si polomidele se simtiescu in patri'a lor, atunci unu simtiementu de dorere petrunde organismulu celui ce cauta adapostu si condusu de sperantia trece mai departe, condamnanu din tote puterile pre cei ce nu sunt vrednici se' dispuna de bunatatile naturei.

In astu-feliu de stare se afla si caletoriulu, carele si-propune se examineze cu de amenuntulu starea culturala a omenimeii. Si in diuariulu acestuia se afla positii, unde petrecemu mai indelungatu si mai cu placere de catu la altele. Intrunu locu ni-se presenteza unu tablou incantatoriu, compusu adeca dupa tote regulele artei; o poporatiune numeroasa pre unu teritoriu angustu, si cu tote aceste se simtiesce mai fericita de catu pre multe locuri alta poporatiune, care dispune de pamentu indiecitu mai multu. Elogiu se inaltia pentru cei ce sciu face multu din pucinu si din contra condemnare se decretaza celoru ce nu sciu folosi nenumeratele daruri ce-i incongiura!

Nu este greu a strebate pana la isvorulu, din care unii pamenteni se fericescu, er altii de multe ori invidieza chiar si sortea unui animalu. Lumin'a de oparte si intunereculu de alt'a, sau sciinta cu mintea si ignorantia cu stupiditatea, aceste inaltia respective condamnaza pre cei ce li-se facu amici. Mintea este daru dumnediescu, pre care datori suntemu se-lu cultivamu, deca nu voimu se treca in stupiditate; mintea este focu care se stinge, deca nu va fi nutritu. Toti seimu ca numai scol'a pote cultivá mintea, numai aici se impartiesce din mana plina adeveratulu nutrimentu, care produce lumin'a ce te conduce la fericire; deci scol'a mai pre susu de tote se ocupe timpulu de predilectiune a tuturoru barbatiloru de bine!

Prin scola tiene Engliter'a unu poporu de vro 30 milioane, sub aripile sale a patr'a parte din poporatiunea pamentului. Scol'a a provocatu unitatea Germaniei sfasiata si a inaltiatu-o la nivoulu, unde abia se mai urca alta tiara din lume. Scol'a da Franciei prestigiulu pre care i-lu invidieza multi vecini. Prin scola se sustiene Belgi'a, Niderland'a si alte staturi mici intre gigantii din pregiuru. Si in fine totu prin scola s'au proclamatu de langa Sein'a drepturile omului. Dar deca ne plimbamu prin sco-

lele acestor tieri si voim se privim la densele cu ochiu scrutatoriu, atunci studiile trebuie se ni-le facem standu, că-ci nu aflam locu de siediutu, deore-ce băncile sunt indesuite de scolari.

Se ne plimbăm inse si prin scólele nóstre elementarie tot cu acelu ochiu scrutatoriu ca mai susu! In cele mai multe vom constatá că băncile sunt góle in partea cea mai mare; preste 50% abia veí aflá undeva frecuentandu pruncii scól'a; in regula potem constatá 70% absentie. Si óre unde se fie cauzele principali a acestor rele de condamnatu?

Din multe părți audim voci sustienendu, că insusi poporul nostru este de vina, respective seraci'a sa, care ílu constringe se-si puna prunculu la lucru, se padiésca unu vitielu, unu parcelu, ect., dar nu scie sermanulu, că prin acést'a împiedeca desvoltarea mintii pruncului seu, ílu face membru perpetuu alu stupiditatii. Aici respundem, că preotulu de pre amvonu si invetiatoriulu in serile cele lungi de iérna sunt datori se aplice tóta puterea cuventului loru intru a capacítá si a luminá, aretandu si convingundu cu argumente pipaibile, că poporul pierde inzecitu, subtragundu pruncii dela scóla. Obiectiunile ce s'ar face aici, că poporul nu asculta, nu au nici o valóre, aducandu-ni aminte de cuvintele mantuitoriului: „cere si ti-se va dá, bate si ti-se va deschide!“ Ni-se pare, ma! sustienem susu si tare că aiurea jace caus'a frecuentarei neregulate a scólei. Am auditu dela parinti demni de credintia dicundu, de ce se-mi dau prunculu la scól'a, că invetiatoriulu e fórte reu; mai palmuesce si injura prunci, déca nu facu ce dice elu; apoi câte odata vine, alta data nu vine la scóla, ci pune pe câte unu pruncu mai mare se grijésca de eialalti. Óre adeverate sunt aceste sau nu? Cine ni póte garantá?

Se scie că invetiatoriulu trebuie se provóce in elevii sei iubire facia de densulu, ceea ce nu se póte de cât, déca insusi i-va iubi, convingundu-i despre acést'a la tóta ocasiunea. Intempla-se acést'a ori ba? De unde se scim pozitivu? D'apoi aici este sesiunea sinodala si vom avé ocasiune se ne convingemu din raportulu celu vastu alu comisiunei scolare. Acolo suntem dedati se audim generalitáti si constatandu-se frecuentarea neregulata, cum am disu mai susn, aducandu-se de cause tot cam d'al-destea ce am insiratu si noi. Nu ni-se spune inse nici odata, dintre numerosii nostri inspectori scolari, fia chiar celu generalu, care de câte ori si-a visitatu scólele sieși concredinte, si de câte ori a surprinsu pre singurategii invetiatori cu inalt'a loru presentia? La natiunile cele culte, unde nu affi in scóla locu pre bănci, inspectorii surprindu fórte desu pre invetiatori, si déca obsérva incovenientie, atunci fara de crutiare dau se strivésca reulu; pre cand la noi se intempla altmentrea, adeca *inspectorii aviséza pre invetiatori, cá atunci si atunci vor veni la visitatia*, onóre esceptiuniloru!

Ar fi timpulu, ca inclitulu nostru sinodu diecesanu se tréca mai rapede preste lucruri merunte ce apartienu la administratiune si se puna mai multu pondu pre ale scolei, dar nu se íae simplu la cunoscentia, că pruncii nu frecuentéza scól'a regulatu; in casulu celu mai bunu déca se face cev'a spre delaturarea releloru ce bantuescu scól'a, apoi se dice: indrumámu consistoriulu se lucre si se faca toti pasii necesari, dar nici odata nu se spune că ce se faca. Am dori fórte se avem ocasiune a ascultá dictii lungi de óre intregi intru avansarea invetiamentului nostru elementaru, dar nu a observá cu dorere că,

venindu la ordinea dilei cauzele scolare, deputatii se cam mai strecura din sinodu, ca se se distraga ni-tielu! De altmentrea nu e nici o mirare déca astfelu de sórte vitrega indura cauzele scolare, de óre-ce in sinodulu nostru ómenii scolei sunt „*rari nantes in gurgite vasto*.“

Unu amicu alu scolei.

Siedintiele sínódeloru eparchiali sunt publice?

Da! Si pentru că acést'a intielépta dispositiune a statutului organicu o cunóscem, desbaterile sínódeloru sunt totdeuna cercetate de unu publicu numerosu cu o interesare ce aru face onóre si unoru deputati sinodali. Nu sciu incát se póte potriví acést'a si la sínódele din Sibiu si Caransebesiu, imi place a crede că e asia. La sinodulu din Arad inse este lucru cunoscutu că sal'a numita „mare“ a institutului pedagogico-teologicu s'a probatu că e mica decâte ori se tienu acolo desbateri sinodali eparchiali.

Galeri'a este ocupata de dame si de elevii institutului, câtí au locu. Barbati de tóte categoriile, preoti, advocati, ingineri, functionari, medici, meseriasi si tierani umplu scaunele din deretru remase góle in absentia celoru 60 chemati si alesí, cari tocmai pe timpulu acela cine scie ce scaune voru fi ocupénde. Câtí n'au locu se siéda se multiamescu si a stá numai se póta ascultá desbaterile sinodului.

O interesare acést'a care trebuie se ne umpla de bucurie vediendu cumu se desvólta si la noi, când cu er'a constitutionala in biserica si scóla, spiritulu parlamentar, dorulu de a cunóscé viati'a bisericesca nationala si nesuinti'a d'a studiá si practicá formele ei administrative. A promová acést'a interesare a romaniloru crestini, a deschide cât mai multa oca-siune publicului spre a cunóscé acést'a institutiune vitala a progresului modernu este ce póte fi mai naturalu. Ba e mai multu, e o necesitate. — Cumca dupa o viatia de 10 ani impliniti ai autonomiei nóstre bisericesci-scolare, inca totu nu voim séu nu scimu aplicá legile ei, dovada e articolulu de frunte din numerulu trecutulu alu acestei foi, unde cu pré putina rigóre se apostroféza snóbele facute la alegeri, adeverate specimene de flagrante infrangeri ale statutului organicu.

Complexulu constitutiunei nóstre nationali-ortodoxe consiste din o multime de aparate organice cari tóte trebuescu studiate ca se póta fi cu efectu ponite si dirigiante. Sunt totu atâtea scóle unde fie care románu ortodoxu are dreptulu si datori'a a-se instrui. Sínódele parochiali sunt scóle primare, consistoriele scóle medie, sínódele eparchiali scóle superióre, facultati; si asupra acestora sta unica universitate: congresulu. Toti câtí apartienem bisericeii ortodoxe române din Ungaria si Transilvania si voim se usamu de dreptulu de ingerintia in afacerile ei trebuie se mergemu la scólele ce autonomi'a ei ni le a creatu. Inarmatu cu sciintia nime nu s'a nascutu.

Daca scriitoriulu acestor sire se simte indemnatu a cere cuventu in acést'a intrebare acolo unde i se dá, o face pentru că are neplacuta esperintia că scól'a sustinuta de noi se inchide de naintea nóstra. Dascalii pre cari noi íi platimu ne scotu afara din scóla. „Siedintiele sínódeloru sunt publice“ dice statutulu organicu. Cu tóte acestea siedintiele sinodului eparchialu din Arad sunt *secrete*, de câte ori voru pofti câtiva domni deputati. In locu de ori ce alta

explicare vreu se facu schiti'a unei siedintie „publico-secreta.“ Nu are pretentiunea d'a fi indentică acésta icóna cu procesulu verbalu oficialu susceptu de notariu, pentru că am fostu mai multu pe afara decât in lăintrulu adunarei dar ve asecuru că e fidela.

Siedinti'a e anuntiată pe 9 ore. La 9 ore precisu vine episcopulu diecesanu insocitu de câti-va deputati sinodali. Intra in sal'a carea de jumetate e plina, dar nu cu deputati ci cu publicu ascultatoriu. Deputatii impartiti in sectiuni nu si-au ispravitu lucrarile, nu e nici o comisiune de fatia ca se raporteze. Se mai astépta. In fine se aduna incetu deputatii, dar galeriile inca se umplu de unu publicu de ambele seese. Pe la 10 ore se deschide siedinti'a. Cand am intratu eu erau desbaterile in plinulu lor mersu. M'am vîritu in coltiulu ultimei bance si am siediutu cu smereni'a unuia ce se simte numai toleratu in acelu localu. Usi'a totu mereu se deschidea si inchidea. Câti intrau atâtia esiau. Cei ce intrau, apartinéu „publicului,“ — esiau deputatii. La ordinea dilei eră referad'a comisiunei organizatôre. Deodata unulu din deputati cere „siedintia secreta“ pentru că are a impartasi lucruri despre teologii institutului, care trebuie se remana intre deputati. Cere indepartarea publicului. Mai multi dicu că nu e lipsa de siedintia secreta, cu tôte astea la insistinti'a altora presiedintele e necesitatu a provocá publiculu se iésa din sala. De sila bucuros am esitu si eu, dar am statu afara de vorba cu alti esiti asteptand se tréca desbaterile secrete ca se potemu éراسi intrá. Peste jumetate de óra esu mai multi deputati din sala. „N'a fost obiectu secretu, nu eră trebuintia se esiti“ dise unulu si ne istorisese tôte „secretele“ cari si noi le sciusemu de mai nainte. Intramu éراسi in sala dar numai pre jumetate din câti esiseramu. Dame nu vedeai nici ca 'n palma. La ordine ajunsese comisiunea pentru petitiuni. Asupra unei invetiatoresse s'au inaintatu grave acusari.

Eră invinuita cu faptele nemorale. Ea din parte-si in o petitiune se apará cu inocinti'a sa, si pretindea că e o virtute persecutata. Unulu din deputati cere desluciri dela protopopulu concernante. Acest'a se róga se fie dispensatu de a impartasi lucruri de acésta natura in plenulu sinodului, dar o face bucuros la comisiune. A! aci o se audimu ceva picant ísi dicu unii si insistu pe langa „siedinti'a secreta.“ Presiedintele nolens volens éra provóca publiculu se ésa, si „misera plebs contribuens“ parasese sal'a, dar nu fara amaratiune de atâta secura. N'am mai asteptatu finea „secreteloru“ ca se intramu éراسi ca ploati, ci necajiti de acestu ciudatu parlamentarismu romanescu ne-am dusu acasa. — Cine inse póte cugetá la alte lucruri atunci cand e sinodu in Arad. Bolditi de legitim'a dorintia a asistá la pertactarea causeloru ce ne atingu atât de aprópe, dupa amédi éراسi noi „publiculu“ am fost cei dintai in sala. Acuma nu avému téma d'a fi scosi afara, că inainte de amédi a fost menita aprópe intréga siedintia „secreteloru.“ — Desiarta amagire! Unu deputatu face interpelatia, că din ce motive nu s'a conchematu adunarea sinodala la Orade precum se vorbise anulu trecutu? Presiedintele episcopu eră gat'a se respunda. Dar inainte de a luá cuventulu unulu din deputati se scóla si dice că Domni'a sa primindu mai dinainte informatiuni despre motivele ce au servitu de pedeca la mutarea sinodului crede că acestea sunt de-o natura atât de delicata ca se nu póta fi descoperite in siedintia publica, deci cere *siedintia secreta*. In desiertu replica dl episcopu că elu

nu are nici o téma d'a le impartasi in audiulu intre-gului publicu, maioritátea insista pe langa siedintia secreta, si astfelu a treia óra in una si aceea-si di fu scosu publiculu afara din siedintia. De asta data in sa din norocire nici o dama n'a fost pe galeria, si de atunci nici n'au mai cutezatu nime a-si duce nevast'a séu fét'a la siedintiele sinodului eparchialu din Arad. Ba si publiculu barbatescu numai cu fric'a in spate intra in sala dupa ce mai nainte s'a cam informatu déca este séu nu téma de „secrete“ in siedinti'a aceea.

Nu voui insirá mai multe in acésta cestiune de anomalia parlamentara. Nu mai trebuie comentaru acolo unde faptele atât de veditu vorbescu

Din care parlamentu din lume se isgonese publiculu odata admisu la siedintie publice? Sunt la locu siedintiele secrete, dar acelea se conchiam ad hoc singurá pentru afaceri de caracteru gravu, despre cari fara paguba in una séu alta parte amenunte nu se potu divulgá in publicu. Dar acolo nici nu se permite intrarea publicului avisatu fiind mai dinainte.

Óre ce aru dice domni deputati atunci cand foile straine si-aru tramite raportorii lor la siedintiele sinodului, cari precum se scie sunt publice. Scóte-i-ar si pre ei din sala, séu fatia de i aru fi cu curtuasie si numai pre noi romanii ne-ar dá afara?

Ceremu dela Ilustritatea Sa Dlu presiedinte alu sinodului ca se nu dea ascultare unuia séu altuia, care din curiositate séu cine scie din ce motive ar face tôte siedintiele secrete, ci cu cunoscut'a-i energia se sustiena véz'a parlamentara a sinodului nostru.

Precât sciu acésta cauza nu s'a sulevatu inca, de aceea avem firma sperantia că ajunge indegetarea anomaliei pentru ca se incete pentru totdeuna.

Dr. V.

Despre poporulu românú si poesi'a sa.

(Continuare.)

Ur'a contra asupritorilor este aratata in mai multe poesii poporale, aname despre ciocoi de odineóra ai tierii românesce. *Darie*, voiniculu, cunoscea unu ciocoiu, carele

„Scrie carte cu mânia
S'o trimita in starostia
Ca se-lu prinda pe Darie;“

dar voiniculu nu se temea, ci dice mândrei sale:

„Me ducu mândra se-lu pripescu
Si de bani se-lu mantuescu,
Si-apoi draga-lu voui lasá
Ca se scrie câtu-a vrea.
Cà-i ciocoiu de cei mai mari,
Ce se inchina la gritiari,
Si-i ciocoiu de cei sgârciti
Ce n'au mila de lipsiti:
Pe tierani îi chinuesce,
Pe seraci nu-i miluesce;“

Mândra sa iar ilu desmenta se nu se duca, in sa Darie díce se nu vorbésca inzadaru,

„Câci prin sise tieri am fostu
Pe ciocoi îi sciu de rostu:
Pe ciocoi si pe jidani
Carii multu i-amu storsu de bani;“

Astfelu îi ospetá Darie pe ciocoi si jidani, aces-tea dóue lipitori grase din spinarea poporului

român; si din averea luata Darie facea mila seraciloru, precum dice :

„Si când pungile-mi împleam
Multe sate colindam
La seraci bani impartiam
Si putinu îmi mai pastram.“

(Poesii populare române adunate de Simeonu Fl. Marianu tom. I. pag. 4 si 5. Cernauti 1873).

* * *

Pe langa celea ce a suferitu poporul român acasa pe pamentulu patriei sale, elu nu avu pace mai nici când din partea strainilor navalitori in mosi'a sa romanésca. Turci, Tatari, Poloni, Unguri, Litveni calcara de multe ori pamântulu celoru două tieri romanesci Moldovia si Muntenia. Dar aceste doua mame aveau fii ca Stefanu, carele respundea :

„Las' se vie, las' se vie
Se se dee prada mie
Môrtea-i pasce ca o turma
Pecatu-i mâna din urma
Multi au mai venitu la noi
Putini s'au dusu innapoi,
Că-su romanu cu patru mani
Si am lécuri de pagani :
De Tatari am o sagéta,
De Turci pal'a mea cea lata,
De Litveni unu buzduganu,
Si de Unguri unu arcanu.“

Poporul cânta pe acestu — Domnu mare carele a fostu scutul crestinatatii si spune că :

„Din Sucéva când elu sare
Pune peptulu la hotare
Ca unu zidu de aparare.“

Si intru adevéru vredinca lauda îi face poporul, căci :

„Bratiulu lui fara'ncetare
Bate órdele tataré
Bate cetele maghiare,
Bate Lesi din fug'a mare,
Bate Turci pe sunei calare
Si-i scutesce de'ngropare.
Lumea 'ntréga sta'n mirare,
Tiér'a-i mica, tiér'a-i tare
Si dusmanulu sporiu nu are!“

(Poesii populare ale Rom. adunate si întocmite de V. Alexandri pag. 172 si 173, Bucuresti 1867).

Cam preste o suta de ani, același popor in sublim'a lui poesia întréba :

„Audítati de-un vitézu
Care vecinicu siede trézu
Cât e tiér'a la necazu ?
Audítati de-un Mihai
Ce sare pe sipte cai
De striga stambululu vai?“

Lumea cunoscea pe acestu erou de a carui nume si veste dusmanii înghetiau; dar mai bine se

„Spuie rînu celu Olténu
Spuie valulu Dunarénu :
Si codrulu Calugarénu :
Câte lupte au privitu
Câte osti au mistuitu
Câte óse au innalbitu.“

Acestea marturii vecinice spunu că inimi-cii tieriloru românesci au fostu :

„Multi ca frundiele de bradu,
Ca nasipulu de pe vadu
Ca gemetele din iadu!“

Despre vietile stîNSE ale dusmaniloru némului românescu de pe atunci se

„Spuie corbii muntiloru,
Si ferele codriloru :
Care au fostu nutretiulu loru ?
Fost'au lesiuri tataresci
Si turcesci si unguresci
Date 'n sabii românesci!“

(Poesii populare ale Româniloru adunate si întocmite de V. Alexandri pag. 214. Bucuresti 1867.)

Astfelu érá Dneloru si Domniloru viteji'a românulu

..... „pe-a acelu timpu de
greá urgie
Ce la vechiulu nostru nume au adausu unu
renume
Dusu din Dunare în mare, si din mare dusu
in lume.“

(Oda la ostasii români de V. Alexandri).

* * *

Precum își scî aperá tiér'a contra dusmaniloru pentru că o iubescé, tocmai asa îi este de scumpa limb'a, căci tiér'a si limb'a suntu două averi pretiose mostenite dela stramosi. Traiulu care se identifica cu pânea de pe mas'a românulu, e amaru în alta tiéra precum ne dice cânteculu poporalu :

Frundia verde de maslina
Trecuiu Nistrulu apa lina
Se vedemu de-i pânea buna
Ca si'ntiér'a mea strabuna.
Fia dulce ca si mierea
Mie-mi pare că-i ca ferea.“

Românulu dusu la scóla în Basarabia dice despre limba :

„Muscalesce-oiu învetiá
Când eu limb'a mi-ci uitá
Când a cresce grâu 'n tinda
Si-a ajunge spicu 'n grinda
Când a cresce grâu 'n casa
Si-a ajunge pâna 'n masa!“

(Poesii populare ale Româniloru adunate si întocmite de V. Alexandri pag. 404. si 403. Bucuresti 1861.)

Acést'a e declaratiunea hotaríta a românulu fatia de învetiarea limbiloru straine când acelea i-se înpunu cu scopu de desnacionalizare.

Si totusi Domneloru si Domniloru ! mai suntu înca pe lume ómeni cu minte, cari si in seclulu alu XIX-lea înpunu cu forti'a învetiarea limbiloru straine. Dar se nu ne tememu de desnacionalizarea poporulu român, căci elu are credintia in Ddieu, si „ap'a trece piet-rile remánu!“

(Va urmá.)

Atanasiu Tuducescu.

Diverse.

* **Adunarea generala** pentru fondulu preotiloru din dieces'a Aradului s'a tîenutu eri sub presiedinti'a Pr. S. Sale Dlui Episcopu Ioan Metianu. Pana vom fi in positiunea d'a publicá unu raportu detaiatu despre activitatea acestei adunari, si despre starea fondului, cata se antieipamu cu mare bucurie cá fondulu preotiescu, care acum 4—5 ani nu era nicairi, astadi elu atinge sum'a de 50,000 fl. v. a.

* **Unu óspe raru** am avutu ocaziunea a salutá, dilele trecute, in mijloculu nostru, pe Dlu *Dr. Barbu Constantinescu*, decanulu facultatii teologice din Bucuresci. Dsa este celu antaiu románu de preste Carpati, care a venitu la fratii sei, pentru a cunósce institutiunile lor, starea lor culturala si bisericesca! Dorimu ca astfelu de visite se capatamu cá mai desu dela barbatii nostri de scóla si litere din Romani'a libera!

* **Academi'a romána** din Bucuresci a alesu de membri corespondenti pe Rdissimulu D. Protosincelu si profesoru *Iosifu Goldisiu*, si pe Dlu *Ioan Slavici*. Ne bucuram de acést'a distinctiune meritata a cunoscutilor nostru literati si publicisti!

* **Petru Piposiu**, profesoru la institutul pedagogic-teologicu din Arad, a facutu doctoratulu in filosofie, la universitatea din Clusiu. Gratulamú colegulu nostru!

* **Sociatatea de lectura** a tinerimei studiósé la institutul nostru pedagogic-teologicu, va tîene astadi la 7 óre d. m. siedintia publica.

* **Reuniunea invetiatoriloru** din dieces'a Aradului a tîenutu Joi adunarea sa generala, carea a fostu cercetata de aprópe o suta de invetiatori, si de ilustrii óspeti: Ioanu Metianu, Episcopu, vicariulu Ieroteu Belesiu, si Dlu Dr. Barbu Constantinescu, din Bucuresci. Dlu referinte in senatulu de scóle, *Dr. Georgiu Popa*, ca presiedintele reuniunei a deschisu siedinti'a prin unu discursu solemnu, dupa care au urmatu apoi raportulu oficialiloru reuniunei, si cetirea disertatiuniloru prezentate. Intre alte concluse, referitóre la imbunatatirea invetiamentulu, adunarea generala a stabilitu aprope cu unanimitate introducerea *ortografiei academiei romane* in tóte scólele din diecesa, recomandandu ca manualu „Limba romanésca” de Ion Tuducescu, invetiatoriu in Lipova. Reuniunea a decisu in sfersitu ca viitórea adunare generala s'ese tiena in Buteni.

* **O alegere de preotu cu gendarmi.** In diu'a a treia de pasci s'a facutu alegere de preotu in parochi'a vacanta din Socodoru sub conducerea protopresbiterulu concerninte. La més'a de votare siedea notariulu comunalu dinpreuna cu intrég'a antistia comunala incependu dela jude pona la plaiasiu; sírulu acestei autoritati politiale a fostu incheiatu de trei gendarmi inarmati, si alegatoriulu condusu de mana de un'a séu alt'a persóna politiale trebuiá se tréca prin acestu cordonu spre a-si eserciá *liberu* (?) celu mai frumosu dreptu constitutionalu. Câti-va poporeni — membri ai comitetulu parochialu — cari ísi permisera a pretinde se se indeparteze notariulu interesatu, fura scosi afara intre baionete, si astfelu deveni alesu intre baionete o persóna, care dupa calificatiunea si insusirile sale putea ca se fie alesu cu aclamatiune, si acést'a puru numai pentru cá avuse nenorocirea a fi favoritul antistiei comunale. Persónele oficialoru civile sub decursulu

alegeri intrau pe usile imperatesci in altariu ca si intr'o casarma, si durere nu s'a aflatu nimene se-i scótia din biserica, cáci „cas'a Domnului casa de rugatiune este, ér' nu pescera de talhari.” — Incátu pivesce persón'a alesulu trebuie se declaramu cá este nevinovatu de cele comise in numele lui, si regretamu din inima cá n'a pututu dobandi prémeritat'a parochia din Socodoru pe alta cale!

Publicare.

Prin acest'a se incunostintiaza Georgiu Alesandru de nastere din Fabric, carele nainte de 6 ani au parasit pe soci'a sa Maria nascuta Stoianovicu, cumea Veneratul Consistoriu au binevoit sub. 5. Martiu 1882 a aprobá sentinti'a scaunala de aice din 11. Ianuariu 1882 Nro 20 drept carea casatori'a incheiata intre Georgiu Alesandru si Maria Stoianovicu, s'a desfacut totalminte drept culp'a lui.

Mel. Dreghici,
Prot. Timisori.

Buletin meteorologicu.

Diu'a. Lun'a.	Pressiunea aerulu	Temperatura	Certulu
Sambata 8. Aprile	768 mm.	9-15° R.	obdusu
Duminea 9. „	767 „	8 „	obdusu
Luni 10. „	764.2 „	8.5 „	noru
Marti 11. „	758.4 „	9 „	obdusu
Mercuri 12. „	760 „	8 „	norosu
Joi 13. „	762 „	12 „	obdusu
Vineri 14. „	761.3 „	12.5 „	obdusu

Concursu.

Sistendu-se alegerea de invetiatoriu in comun'a *Seleusiu-Cighirelu*, cu terminulu de 14 Martie st. v. a. curinte: de nou se publica concursu pe numit'a statiune cu terminulu pe *11/23 Aprilie a. c.*

Emolumintele suntu urmatórele:

1. Optu jugere de pamentu, 2. cuartiru cu gradina. 3. una canepisce. 4. Optu orgii de lemne din care are a se incaldi si scól'a. 5. dela inmormentari mari 60 cr. dela mici 30 cr. din una parochia, 6. pentru conferintia trasura si diurnele recerute, 7. in bani gata 250 fl.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu avisati a-si adresá recursurile loru instruate conformu statutulu organicu comitetulu parochialu si a le asterne Domnului inspectoru Florianu Montia in Sicula, posta ultima Boros-Ineu, pana in 11/23 Aprilie a. c. in care di se va tîene si alegerea. Preferiti vor fi acei individi, cari au celu putienu 2 clase gimnasiali si se voru pricepe la note pentru conducerea chorulu vocalu, éra pana la alegere recurintii sunt poftiti a se presentá in st. biserica de acolo in vre-o Duminea ori serbatóre pentru de a-si aretá desteritatea in cantari.

Datu in Seleusiu-Cighirelu, 14/26. Martie 1882.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu Inspectorulu Cercualu **Florianu Montia.**

La Nru de facia alaturamu unu suplementu de 1 cóna.

Proiectu
de
REGULAMENTU
pentru afacerile
CONSISTORIULUI METROPOLITANU.

Elaboratu prin
I. Cav. de Puscariu,
deputatu Congresualu.

(Continuare.)

Regulamentu

*pentru afacerile Consistoriului metropolitanu alu
bisericeii ort. române din Ungari'a si Transilvani'a.*

Introducere.

§. 1. Regulamentulu acest'a cuprinde directivele referitoare mai antâiu la intocmirea interna a Consistoriului Metropolitanu, apoi la ordinea dupa care se indeplinescu afacerile lui, si in fine la dispositiunile transitorie.

Partea I.

Despre intocmirea interna a Consistoriului Metropolitanu.

§. 2. Intocmirea interna a Consistoriului Metropolitanu are privire: 1) la chiamarea si constituirea consistoriului metropolitanu; 2) la competinta lui; 3) la oficiile ajutatoare; 4) la calificatiunea si aplicarea personalului; 5) la datoriile si drepturile persóneloru aplicate; si 6) la mijlócele de sustinere.

Capitululu I.

Chiamarea si constituirea consistoriului metropolitanu si a singurateceloru senate.

§. 3. Consistoriulu metropolitanu, in virtutea statutului organicu, e organulu supremu administrativu si judiciariu in tóte afacerile competente — bisericesci, scolari si fundationali pentru intrég'a provincia metropolitanu. Conform acestoru afaceri consistoriulu metropolitanu lucra in siedintie plenarie séu mixte, si in trei senate speciale, adeca: bisericescu, scolariu si epitropescu, éra decisiunile sale atât cele din plenu cât si cele din senatele speciale le emite sub numirea sa generala de „Consistoriulu Metropolitanu.“

§. 4. Consistoriulu metropolitanu consta:

- 1) din metropolitulu;
- 2) din episcopii sufragani;
- 3) din asesorii ori suplentii acestora.

Pe lângá acestia consistoriulu metropolitanu are si unu secretariu consistorialu, si oficiile ajutatoare cu oficialii si servitorii de lipsa.

§. 5. Metropolitulu si episcopii intra in consistoriu indata ce si-au inceputu functiunea loru ca atari; éra asesorii, suplentii, secretariulu si ceilalti oficiali salarisati si onorari séu titulari, precum si servitorii intra in activitatea loru indata ce — incunoscintiatii findu prin decretu din partea presidiului despre alegerea si respective intarirea séu denumirea loru, — au depusu in siedinti'a consistoriala cea mai de aprópe juramentulu despre implinirea acurata a chiamarei loru.

§. 6. Presedintele naturalu alu consistoriulu metropolitanu atât pentru siedintiele plenarie cât si pentru senatele speciale de regula este metropolitulu; in vacanti'a, absentia séu impedecarea acestuia presidiulu se suplinesce prin celu mai vechiu dintre episcopii presenti, si in lips'a acestor'a prin celu mai inaintatu functionariu dintre asesorii clericali. In senatulu scolariu si epitropescu — cerendu trebuinti'a — presidiulu se póte concrede celui mai betránu si dintre asesorii mireni.

§. 7. Pentru suplinirea asesiloru consistoriali — la casu de lipsa — sunt chiamati asesorii suplenti, éra pentru suplinirea secretariulu consistorialu presidiulu designéza pre unulu séu mai multi din personalulu aplicatu pe langa oficiile ajutatoare, pe cari i va aflá mai apti spre ace'a.

§. 8. Activitatea consistoriulu metropolitanu ca organu executivu a provinciei metropolitane trebuie se fia continua si permanenta. De óre-ce inse, siedintiele consistoriali se tienu numai in intervale periodice, spre sustinerea continuitatii si a permanentiei oficiale in tóte afacerile consistoriali, se va alege din sinulu fia-carui senatu specialu câte unu referentu stabilu. Acesti referenti dinpreuna cu secretariulu consistorialu si cu oficiile ajutatoare sub presidiulu metropolitulu voru formá oficiulu stabilu alu provinciei metropolitane, care pe timpulu, cand nu e adunatu consistoriulu metropolitanu va functioná in numele acestuia in continuitate neintrerupta amesuratu cercului de activitate precisatu si concrediutu lui pe bas'a delegatiunei.

§. 9. Siedintiele consistoriulu metropolitanu sunt ori ordinare ori estraordinare.

§. 10. Siedintiele ordinare atât plenarie cât si a senatelor speciale sunt periodice, si membrii designati la acelea se aduna in numerulu si ordinea prescisa si la timpulu fixatu fara invitare speciala.

§. 11. Siedintiele ordinare ale consistoriulu plenariu séu mixtu se compunu din metropolitulu, din cei doi episcopi sufragani, din cei trei referenti ai senatelor si din cei trei asesori mai betrani a diferiteloru senate, apoi din secretariulu

consistorialu ca notariu alu siedintiei; se întielege de sine, că la casu de impedecare au se urmeze substitutiunile in ordinea prescisa.

Acestu senatu plenariu se aduna numai o data pe anu si anume la 25 Septemvre, cand mai antaiu hotaresce asupra tutulu cestiunilor principiale, organizatõe si administrative, si deca in anulu urmatoriu e de a se convocã congresulu face pregatirile necesarie pentru acel'a;  ra dupa ce finesce cu t te acestea, se imparte in senate speciale, si cu ajutoriu celoralti asesori si suplenti din locu constituindu-se sub conducerea presiedintiloru de senatu designati spre ace'a prin presidiu din sinulu consistoriului, dupa ordinea ierarchica, pertracteza si causele pendentiale singurateceloru senate speciale.

In anulu cand se tiene congresu siedinti'a plenarie a consistoriului metropolitanu remane in permanentia la dispositiunea congresului pana la incheierea acestui'a, dupa care face indata dispositiunile necesarie, pentru promt'a si neimpedecat'a esecutare a concluseru congresuali.

§. 12. Siedintiele ordinare ale singurateceloru senate se tienu in tóta lun'a odata si anume in tóta Lunia ce urméza dupa 1-a incependu dela 10  re antemeridiane, si dur za pana se finescu t te afacerile puse la ordinea d lei. Esceptiune dela acésta regula se face numai in urmatórele casuri :

a) deca Luni dupa 1-a e serbatóre siedintiele se incepu in diu'a urmatóre ;

b) in lun'a lui Ianuariu siedintiele se incepu dupa botezulu domnului ;

c) deca diu'a de Luni dupa 1-a cade intre Duminec'a floriloru si Duminec'a slabanogului, siedinti'a ordinare se am na pana Luni dupa prim'a lunei urmatóre.

Aceste siedintie ordinare lunare se compunu din presiedintele, din cei trei referenti stabili si din alti trei asesori ori suplenti designati pe rendu spre a lu  parte.

Senatulu asia compusu pertracteza mai antaiu cestiunile de natura mixta, apoi cele scolastice si cele epitropesci, si in fine dupa esirea asesoriloru mireni si suplinirea loru prin asesori ori suplenti bisericesti din locu — t te cestiunile pendente ce se tienu de senatulu bisericescu.

§. 13. Siedintiele ordinare at t ale plenului cât si a singurateceloru senate nu se convoc a anumitu, ci consistoriulu plenariu anualu adunatu la 25 Septemvre compune pentru intregu anulu urmatoriu incependu dela 1-a Ianuariu pana la finea lui Decemvre o lista de serie, in care se fixeza diu'a siedintieloru ordinare si membrii cari au să ia parte la acelea pe rendu din sinulu asesoriloru si suplentiloru din locu si din afara, si acésta lista se publica in jurnalulu oficiosu alu bisericeii si se comunica si separatu cu fia-

care membru ca se scie inainte pe ce dă e chematu in decursulu anului intregu, datoriu fiindu a se infacisi  fara ulteriora convocare, s u in casu de impedecare a incunoscinti  presidiulu celu putienu cu 3 d le mai inainte de siedintia, ca se póta face dispositiunea pentru suplinire.

§. 14. La capacitatea de a put  aduce concluse valide a siedintieloru ordinare se recere ca at t la senatele mixte cât si la cele speciale in numerulu membriloru prescisi se fia de facia celu putienu doi membri a respectivului senatu, afara de presiedinte, care adnumera totdeun'a la senatulu, ce s'a constituitu.

§. 15. Consistoriulu plenariu se póte adun  si extraordinarmente in urmatórele casuri :

a) la casulu repos rei metropolitului ;

b) la casulu unui periclu iminente pentru intregitatea, autonomi'a si prosperitatea bisericeii.

In ambele casuri consistoriulu plenariu se convoc  prin presidiu s u substitutulu naturalu alu acestui'a din initiativ'a lui său la casulu alu doilea si la cererea a 9 membri consistoriali.

La acestu consistoriu plenariu estraordinariu se chiama toti asesorii ordinari prin convocatorie adresate fiac ruia in scrisu cu 8 d le, s u pe cale telegrafica cu 3 d le mai inainte.

Indata ce s'au adunatu celu putienu 9 membri, cu presidiulu 10, consistoriulu plenariu estraordinariu e capace de concluse, si se póte dechiară pe sine in permanentia pana la delaturarea causei pentru care s'a adunatu.

§. 16. Senatele speciale inca se potu convoc  extraordinarmente, cand vre o cauza concreta recere resolvirea ei indata fara a se put  am n  pana la proxim'a siedintia ordinaria.

In casulu acest'a la initiativ'a presidiului s u a referentului respectivu presidiulu aduna in trebi de natura mixta pre langa cei trei referenti inca câte unu asesoru s u suplentu din fiacare senatu, dintre cei ce se afla in locu ; in trebi scolastice si epitropesci inse pe langa cei trei referenti inca unu asesoru s u suplentu din respectivulu senatu ;  ra in trebi curatu bisericesci pre langa referentulu bisericescu inca cinci asesori clericali dintre cei ce se afla in locu s u in apropiere, — cu cari tienendu siedintia decide mai antaiu asupra urgentii,  ra deca se primesce acést'a, asupra meritului, — la din contra neprimindu-se urgenti'a, cestiunea meritale se rel ga la proxim'a siedintia ordinaria.

§. 17. T te celelalte afaceri, ce nu sunt rezervate pentru siedintiele consistoriali le prevedu referentii senatelor in tóta diu'a promptu si curentu sub revisiunea presidiului, — cari in c t acelea sunt de natura mixta, au se le pertracteze referentii in conferintiele, ce le tienu ei intre sine in tóta Sambat'a la 10  re antemeri-

diane; séu atingendu obiectulu resortulu numai a doi referenti, prin comunicarea actului între acestia.

In casu de absentia séu alta impedecare mai îndelungata referentii se substitue unii pre altii amesuratu îndrumarei presidului, éra celu bisericescu se substitue numai prin unu asesoru clericalu.

§. 18. Consistoriulu metropolitanu va avé localitátile sale proprie atât pentru siedintiele consistoriali, cât si pentru referentii permanenti, apoi pentru cancelari'a de manipulatune si pentru oficiulu de cassa si de contabilitate cu requisitele necesarie.

§. 19. Sigilulu consistoriului metropolitanu atât pentru presidiu, cât si pentru cancelari'a metropolitana va purtá urmatóarele embleme si circumscriptiuni (urméza descrierea.)

Capitululu II.

Despre competinti'a si cerculu de activitate a consistoriului metropolitanu.

§. 20. Metropolitulu e capulu bisericeii ortodoxe romane din Ungari'a si Transilvani'a, si oficiulu lui ca atare se referesce ori la competinti'a sa personala, ori la cea legata cu presidiulu consistoriului metropolitanu.

Pentru afacerile sale presidiale va purtá cu ajutoriulu unui secretariu presidialu o cancelaria presidiala cu protocolu, expeditura si registratura rezervata.

Cu afacerile secretariului presidiale metropolitulu póte incredintiá pe secretariulu consistorialu, séu dupa increderea sa pre altu individuu din sinulu celoru aplicati la cancelari'a metropolitana.

§. 21. Competinti'a personala a metropolitului in cestiuni spirituale se reguléza prin Regulamentulu pentru afacerile sinodului archierescu, prin urmare elu e detoriu:

a) a convocá si tiené sinodulu archierescu in tot anulu celu putienu odata, a stabili in acestu sinodu regulamentulu acestoru afaceri, si ale esecutá;

b) a representá biserica metropolitana in afara cu demnitate si amesuratu conóneloru si a statutului organicu;

c) a priveghiá asupra unitátii si întregitátii dogmatice si rituale, precum si asupra religiositátii, moralitátii, a ordinei si pazei între credinciosii din intrég'a provincia metropolitana.

d) a visitá din timpu in timpu episcopiele sufragane din punctulu de vedere canonicu si a luá mesurile necesarie pentru delaturarea abuserilor;

e) a iertá pe calea gratiei pe cei osinditi prin disciplin'a bisericesca séu a li micsiorá pe-

depsele, — inse numai daca acést'a nu stá in contradicere cu acele sentintie ale judecatorieloru de statu, prin care se suspendéza temporanu capacitatea de oficiu si de exerciarea drepturilor politice.

§. 22. De competinti'a metropolitului in calitatea sa de presedinte naturalu alu consistoriului metropolitanu se tiene:

a) a convocá congresulu nationalu bisericescu ordinariu la timpulu prescisu, éra celu extraordinariu la casu de necesitate, — a presidá acestuia, si a-i esecutá conclusele amesuratu statutului organicu si a celorualte hotariri congresuale;

b) a convocá siedintiele extraordinarie a consistoriului metropolitanu, si a priveghiá ca cele ordinare se se tiena regulatu; a presidá si a conduce tóte aceste siedintie, si pentru casulu de impedecare a designá pre substitutulu seu si pre presidentii senatelor speciali dupa ordinea ierarhica, — si a priveghiá pentru esecutarea prompta a decisiuniloru consistoriali;

c) a revidé conclusele siedintieloru si espeditiunile curente, si ale subscie amesuratu dispositiuniloru din partea II a acestui regulamentu;

d) a intarí pre asesori bisericesci, si a emite decretule de alegere a tutoloru asesoriloru alesi de congresu si a personalului alesu de consistoriu;

e) a denumi personalulu cancelariei metropolitane,

f) a luá juramentulu oficiosu dela întregulu personalu aplicatu la consistoriulu metropolitanu, in siedintia plenara séu mixta;

g) a suspendá provisoriamente personalulu subalterne in casurile disciplinare.

§. 23. Fiacare senatu consistorialu decide in afacerile competintiei sale independente unulu de altulu sub titlu generalu de consistoriu metropolitanu. Acést'a independentia se manifestéza in ace'a:

a) cà fiacare senatu are protocolulu seu de exhibite, de expeditura si registratura separate unulu de altulu;

b) cà fiacare senatu pórtá procesulu seu verbalu sub titlu sa speciala si separatu de ale celorualte;

c) cà fiacare senatu specialu trebuie representatu prin membrii sei speciali celu putienu in numerulu prescisu in §. 14.

d) cà conclusele sale sunt finali, si nu se potu alterá decât pre calea nulitátii.

§. 24. De competinti'a consistoriului plenariu extraordinariu se tiene:

a) regularea remasului repausatului metropolitu, in cât acést'a se referesce la intrég'a provincia metropolitana;

b) pregătirea pentru convocarea congresului electoralu și predarea cancelariei metropolitane la noul metropolitu ;

c) luarea mesurilor necesare la casu de periclu pentru întregitatea, autonomi'a și prosperitatea bisericeii.

§. 25. De competenți'a consistoriului plenariu ordinariu (anuale) se ține :

a) a luá mesurile necesare pentru susținerea drepturilor constituționale ale întregii biserice ;

b) a face pregătirile necesare pentru convocarea congresului ordinariu pe anulu urmatoriu, eventualminte pentru convocarea lui estraordinarmente ;

c) a executá conclusele congresuali ;

d) a priveghiá asupra averei și fondurile metropolitane séu comune mai multoru diecese ;

e) a statorí bugetulu metropolitanu și a censurá socotile și inventariile pentru congresu ;

f) a statorí tóte acele rapórtel, date statistice, proiecte de statute și regulamente, ce vinu a se substerne congresului ;

g) a emaná instructiunile pe bas'a concluseru congresuali ;

h) a decide asupra tuturu causeru apelate dela consistoriile plenare ale dieceselu ;

i) a decide asupra tuturu cestiunilor principiale privitóre la interpretarea și aplicarea concluseru congresuali ;

k) a decide asupra cestiunilor între diferitele senate ale consistoriului metropolitanu ;

l) a decide asupra cererilor de delegatiunea altui consistoriu eparchialu ;

m) a emite comisiuni investigatóre asupra iregularitátiloru dela consistoriile eparchiali ;

n) a decide tóte cauzele disciplinari ale personalului propriu subalternu, și cele apelate dela consistoriile eparchiali ;

o) a pertractá tóte rescriptele și ordinatiunile autoritátiloru mai inalte de statu, privitóre la drepturile bisericesci și la suprainspectiunea corónei ;

p) a înlocuí tóte acele comisiuni congresuali, ce nu și-au ispravitu operatele sale pana la închiderea congresului, și a finalisá agendele lor. Esecțiune se face dela acea numai în privinti'a acelu comisiuni congresuali, ce se esmitu pentru cercetarea iregularitátiloru la consistoriulu metropolitanu ;

q) a pertractá plansorile de nulitate în contra decisiuniloru senatelu consistoriali pentru neobservarea competenței séu a incompatibilitáții ;

r) a alege pre secretariulu consistorialu, pre fiscalulu consistorialu, pre defensorulu matrimonialu, pre perceptorulu și controlorulu dela cass'a metropolitana.

§. 26. De competenți'a senatului mixtu (Iunariu, vedi §. 12) se ține :

a) în generalu a continuá lucrările consistoriului plenariu (anualu) enumerate în § precedente (25) amesuratu îndrumáriloru acestui'a ; și în specialu :

b) a hotari asupra afaceriloru administrative și disciplinare concrete de natura mixta, apelate dela consistoriile eparchiale, în cât acelea nu involva vre-o cestiune principiala, rezervata pentru consistoriulu plenariu ;

c) éra în casurile de natura principiala, în cât resolvirea lor nu s'ar poté amáná pana la proxim'a siedintia a consistoriului plenariu, a face dispositiunile provisorie neaparatu trebuințóse ;

d) a aduná și combiná datele statistice de natura mixta din preuna cu rapórtel lor în contielegere cu senatele speciali amesuratu prescripteloru din §§-ii urmatori.

§. 27. De competenți'a senatului strinsu bisericescu se ține :

a) a dejudecá în ultim'a instantia tóte cestiunile controversate în trebile spirituale ale preotimei și credinciosiloru înaintate pe calea apelatiunei séu recursului ;

b) a decide în ultim'a instantia cauzele matrimoniale ;

c) a emite instructiunile necesare pentru uniformitatea rituala și ceremoniala, pentru eualificarea, înaintarea și purtarea preotiloru, diaconiloru și cantoriloru precum și a catechetiloru ; pentru întocmirea corespondatóre a bisericelu, a seminarielu, a cartiloru rituale și catechetice ; pentru conformarea în cauzele de trecere dela și la alta confesiune ; pentru purtarea matriculeloru, și alte asemenea, — tóte acestea între marginele canónelu bisericesci, a statutulu organicu și a celorlalte regulamente congresuali ; éra în cât acestea ar lipsi — a face proiectele necesare și ale substerne congresului respective sinodulu arhierescu spre aprobare ;

d) a aduná în totu anulu datele statistice și respective a pretinde întregirea lor dela consistoriile eparchiali în privinti'a conscrierei credinciosiloru din întreg'a provincia metropolitana, a creșterei și decrescerii precum și a treceriloru confesionale ; a divortieloru, a concubinateloru și a causeru lor ; a percentualitátiloru de nascere, casatoria și mortalitate ; — a numerulu parochieloru matre și filiale, a parochiloru, capelaniloru, diaconiloru și cantoriloru, apoi a calugariloru, — și a dotatiunei lor ; a numerulu bisericiloru și caselu parochiale, a starei séu lipsei acestor'a ; — a averi mobile și imobile a comunelu bisericesci, a repartitiuniloru anualu pentru susținerea tuturu acestor'a ; a fundatiu-

niloru si a stipendiiloru clericali, si tóte acestea ale substerne prin consistoriulu plenariu la cunoscinti'a congresului dinpreuna cu rapórtele deslucitóre si propunerile necesarie; — totu asemenea are acestu senatu :

e) a supravighiá asupra tuturiloru trebiloru de credintia, de taine, de prediciuni, de locurile sfinte, de ingropatiuni, de cantári si alte ceremonie, — si a exoperá inlaturarea abusuriloru, — si superstitiuniloru ;

f) a revidé conclusele sinódeloru eparchiali in cestiunile bisericesci, si a face propunerile necesarie pentru complanarea diferintiiloru si introducerea uniformitáti in tóte eparchiele.

(Va urmá.)

Observari critice

de **Trifon Militariu**, capelanulu bisericeii gr. or romane in Statulu nou, asupra opulu compus de curviosulu parinte ierodiacon Simeon Popescu si intitulatu „Pnevma in Niceno-Constantinopolitanum.“

(Continuare)

Invetiatur'a acést'a ortodocsa mostenita inca dela apostoli n'a putatu se impedece latirea eresului arianu si macedonianu, pentrucá scutul ereticiloru erá singuru imperatulu Valentu, sub a carui domnire ajunsera ortodocsii din Constantinopolu la o stare atát de trista, încát nici o biserică nu putea se o numésca a loru, căci ereticii le ocupasera tóte. Fara biserică si fara episcopu scadiu fórté numerulu ortodocsiloru in Constantinopolu. Abia dupa mórtea lui Valentu le concesse Gratian se-si aléga episcopu in persón'a S. Grigorie din Nazianz. Ajungendu a imperati in orientu Teodosie, se restabili ordinea in Constantinopolu si preste tot in orientu. Imperatulu Teodosie prin unu edictu datu la inceputulu anului 381 interdise tuturora ereticiloru a mai avé biserică in cetati, si scóse pre Arieni din bisericile si bunurile bisericesci, usurpate dela ortodocsi. Totu acestu imperatu convocá in anulu 381 sinodulu alu 2 ecumenicu, la Constantinopolu, ca se se puna capatu confusiunelor si disordineloru provocate de eretici. Santii parinti n'au intardiatu a satisfacedorintiei Imperatului, carea erá si propri'a loru dorintia, adunendu-se in numeru de 150. Au venitu la sinodu si 36 de episcopi pnevmatomachi. Inca inainte de a fi anatemisati, S. Parinti incercara a-ii readuce la invetiatur'a ortodocsa sprijiniti de imperatulu Teodosie, carele inca si-a datu tóta silinti'a ca se fi induplece a-si recunósce retacirea. Incercarea pacinica remase fara de resultatu, si asia cei 150 de S. Parinti ortodocsi se vediura nevoiti a pasi la cele estreme, la aruncarea anatemei asupra inpetritiloru 36 de episcopi eretici. S. parinti inainte de tóte adausera simbolulu Niceanu inca 5 incheieturi, hotarindu in prim'a incheiatura credinti'a bisericeii ecumenice despre a 3 fatia a S. Treimi, espunenduo in termini scurti, dar precisu si chiaru: „Si intru Duchulu sfantu, Domnulu de viétia facatoriulu, carele de la Tatalu purcede, ceta ce inpreuna cu Tatalu si Fiulu este inchinatu si maritu, carele a graitu prin Proroci.“ Dupa precisarea ivetiaturei ortodocse, totu in unanimitate decretara separatu in canonulu prim si anatem'a nu numai pentru eresulu Macedonieniloru, ci si asupra altoru eretici (cari directu sau indirectu inca invetiau eresii despre duchulu celu sfantu.

Precum ne arata cuprinsulu incheieturei a 8 din Simvolulu decretatu de S. Sinodu, fie care cuventu trage greu la cumpena, cuprinde multe, si e indreptatu in contra tuturoru punctelor principale din doctrin'a ereticiloru Eunomieni si Macedonieni. Acestia invetiau cá Duchulu sfantu n'are putere creatóre, simbolulu afirma cá e Domnulu de viétia facatoriulu. Eunomie dice cá fiulu au facutu pre Duchulu sfantu cu voea Tatalui. Simvolulu invatia din contra cá Duchulu sfantu nu e creatur'a fiului, nu e facut, nici de Tatalu ci purcede din elu. Eunomie sustine cá Duchulu sfantu are se fie onoratu in loculu alu 3 lea, ca prim'a creatura, éra Macedonia adauge cá e inferioru tatalui si fiului punendul in rendu cu angerii. Ss. parinti contrapunu invetiatur'a cá Duchulu celu sfantu nu e inferioru ci asemenea Tatalui si Fiului, avendu a-i se da aceasi onóre, care compete Tatalui si fiului, Duchulu sfantu nu e angeru, ci celu ce a graitu prin proroci.

Lucru prea firescu cá S. Parinti se vor fi folositu la statorirea Simbolului de sfant'a scriptura si anumitu de acele tecturi in cari e vorba de duchulu celu sfantu. Cu deosebire la incercarea premersa decretarei simbolului si a anatemei in contra Pnevmatomachiloru se vor fi provocatu S. Parinti la tecturile acestea, ca se demustre celoru 35 de Episcopi Macedonieni, retacirea loru. Acést'a presupunu cu siguritate considerandu cá unii dintre cei mai renumiti si eruditi, S. S. Parinti ca: S. S. Grigorie din Nisa, Grigorie din Nazianz, Timoteiu alu Alecsandriei, Amfilochie alu Iconici, au participatu la Sinodulu acest'a. Singuru S. Vasilie celu mare ne atestéza despre eruditiunea S. Amfilochie in o epistola a sa adresata acestuia dicându: „Admir subtilitatea ta literala in scriptura. . . .“

Si fiindu cá nu se cuvine a trece cu tacere întrebarea cea pusa cu temeiu dela unu barbatu propopsitu.“ Deci barbati eruditi ca acestia de buna seama voru fi esplicatu si comentatu intru'nu modu clasicu si convingatoriu tectele din S. Scriptura, cari se referescu la S. Duchu. Dar spre daun'a ortodocsiei desbaterile aceste, procesele verbale nu s'au notatu in protocolulu sedintiiloru, ci numai resultatulu desbateriloru, conclusiunea adusa pre bas'a tectelorulu, cari au servitu de argumente parintiloru ortodocsi. Insași incheietur'a a S. espune fórté loconicu credinti'a ortodocsa.

Simvolulu din Ancoratus varsa mai multa lumina asupra cestiunei de controversa intre Dlu autoru si mine, deorece acestu Simvolu vorbesce mai pre largu si espresiunile folosite ne indica acele pasagie a-le S. Scripturi, cari suntu bas'a credintiei ortodocse despre Duchulu celu sfantu. Pentru deslegarea controversei se tractamu mai detaiatu simbolulu acest'a.

Dupa simvolulu acest'a avemu se credemu in duchulu celu sfantu ca in acela carele :

a) a graitu in lege (Testamentulu vechiu), si a) a vestit prin Proroci; b) s'a pogoritu la Iordan; c) a graitu prin Apostoli; d) locuesce în Santi; e) e sfantu; f) duchulu lui Ddeu; g) duchulu mangaietoriulu; h) perfectu si necreatu, ci i) purcede si se tramite de la Tatalu la intrevenirea fiului. Cele dise aici despre duchulu sfantu arata parte activitatea, parte însusirile, parte înse si aparitiunea persoanei a 3-ea la ocasiunile predise. Aceste dise servescu si de criterii, cari ne manuducu la aflarea acelor pasagii din S. Scriptura, cari le a avut in vedere Simbolulu din Ancoratus la circumscrierea

personei a 3 din S. Treime, si la staverirea dogmei despre persón'a S. Duchu.

Condusu de criteriile numite am analizatu simbolulu acesta desfacandulu in partile sale constitutive, si in cele urmatóre insiru pasagiile ce stau in raportu cu singularele parti.

ad a); *a graitu in lege*, adeca in Testamentulu vechiu: S. Ev. Mateiu: c. 1 v. 22; c. 2 v. 5—6, 15, 17, 23; c. 3 v. 3; c. 4 v. 14—15; c. 11 v. 13—14; c. 12 v. 17—21; c. 22 v. 43; c. 27 v. 9, 35; S. Ev. Marcu: c. 1 v. 2; c. 12 v. 35—36; c. 14 v. 27; S. Ev. Luca: c. 2 v. 25—27, 29—32; c. 4 v. 18—21; c. 7 v. 27; c. 22 v. 37; c. 24 v. 25—27, 44—46; S. Ev. Ioan: c. 1 v. 45; c. 2 v. 17; c. 5 v. 46—47; c. 12 v. 14—16, 37—41; c. 19 v. 36—37; Faptele S. Apostoli: c. 1 v. 16; c. 2 v. 16—21, 25, 33; c. 13 v. 29, 33—35, 47; c. 26 v. 22—23; c. 28 v. 25—27; Romani c. 3 v. 21—22; II. Timotei; c. 3 v. 16; Evrei: c. 9 v. 8; c. 10 v. 1, 15.

ad a¹) si a vestitu prin Proroci: S. Ev. Mateiu: c. 22 v. 43; S. Ev. Marcu: 12,36; S. Ev. Luca: c. 1 v. 41, 67, c. 2 v. 25—27; S. Ev. Ioanu: c. 16 v. 13; Faptele S. Apostoli: c. 1 v. 16, 20; c. 2 v. 4; c. 19 v. 6; c. 20 v. 23; c. 21 v. 4, v. 11; c. 28 v. 25—26; Efeseni: c. 3 v. 5; I. Timotei: c. 4 v. 1; II. Timoteiu: c. 3 v. 16; Evrei: c. 3 v. 7; c. 9 v. 8; c. 10 v. 15; I. Petru: c. 1 v. 12; II. Petru: c. 1 v. 21; I. Ioan c. 4 v. 2.

ad b) s'a pogoritu la Iordanu: S. Ev. Mateiu: c. 3 v. 13—17; S. Ev. Marcu: c. 1 v. 9—11; S. Ev. Luca c. 3 v. 3, 21—22; S. Ev. Ioan: c. 1 v. 28, 32—34.

ad c) a graitu prin Apostoli: S. Ev. Mateiu: c. 10 v. 19—20, S. Ev. Marcu: c. 13 v. 11; S. Ev. Luca: c. 12 v. 11—12; S. Ev. Ioanu: c. 16 v. 13; Faptele S. Apostoli: c. 4 v. 8; c. 5 v. 32; c. 13 v. 2, 4, 9—10; c. 15 v. 28; c. 16 v. 6—7; c. 19 v. 6; c. 20 v. 23; c. 21 v. 5, 11; I. Corinteni: c. 2 v. 10—13; c. 7 v. 40; Efeseni c. 3 v. 5; I. Petru c. 1 v. 12; II. Petru c. 1 v. 21; I. Ioan c. 2 v. 27—28.

ad d) locuesce in Sánti: S. Ev. Ioan: c. 14 v. 17; Romani: c. 8 v. 9; I. Corinteni: c. 3 v. 16; c. 6 v. 19; II. Timoteiu: c. 1 v. 14; I. Ioan: c. 2 v. 20.

ad e) e sfantu: S. Ev. Mateiu; c. 1 v. 18, 20; c. 12 v. 32; c. 28 v. 19; S. Ev. Marcu: c. 3 v. 29; c. 12 v. 36; c. 13 v. 11; S. Ev. Luca: c. 1 v. 15, 35, 41, 67; c. 2 v. 25, 26; c. 3 v. 22; c. 12 v. 10, 12; S. Ev. Ioan: c. 7 v. 39; c. 14 v. 26; Faptele S. Apostoli: c. 5 v. 3, 4; Efeseni: c. 4 v. 30; I. Tesalonicheni: c. 4 v. 8; I. Petru: c. 1 v. 16; I. Ioan, c. 2 v. 27—28; c. 5 v. 7.

ad f) Duchulu lui Ddiu: S. Ev. Mateiu: c. 3 v. 16; c. 12 v. 18, 28; Faptele S. Apostoli: c. 2 v. 17; c. 5 v. 9; Romani c. 8 v. 9; I. Corinteni: c. 3 v. 16; c. 2 v. 10—14; c. 7 v. 40; c. 12 v. 3; Efeseni: c. 4 v. 30; I. Tesalonicheni: c. 4 v. 8. I. Ioan c. 4 v. 2.

ad g) duchulu Mangaietoriulu: S. Ev. Ioan c. 14 v. 16; c. 15 v. 26.

ad h) si i) perfectu, necreatu, ci purcede si se trãmte de Tatalu la intrevenirea fiului: S. Ev. Ioan c. 16 v. 13; Faptele Santiloru Apostoli: c. 5 v. 3—4; II. Corinteni: c. 1 v. 21—22; I. Ioanu: c. 1 v. 5; c. 2 v. 20; 27, 28; c. 4 v. 6; c. 5 v. 6 si 7.

Desi n'amu citatu tóte testurile referitóre la cele 10 parti, cari compunu simbolulu, totusi numerulu lor e mare si la reproducerea lor se recere

unu spatiu mai mare decâtu acela, de carele dispunu. Deci rogu onoratii cetitori cari se intereseza de „Observarile“ mele critice a scruta singuri locurile indicate. Eu ínse me voiu margini la reproducerea numai a celoru pasagie, cari suntu enumerate la literile a¹), si f), daru si ceste din urma nu le voiu estrage tóte.

ad a¹), S. Ev. Marcu cap. 12 v. 36: „Cà insusi Davidu a disu intru Duchulu sfantu: Dis'a Domnulu Domnului meu: siedi de drépt'a mea, pâna ce voiu pune pre vrajmasii tei asternutu picioreloru tale.“

S. Ev. Luca c. 2 v. 26: „Si erá lui *fagaduitu de Duchulu sfantu*, se nu véda mórte pâna ce va vedé pre unsulu Domnului.“

S. Ev. Ioanu cap 16 v. 13: „Iara cându va veni acela, *duchulu adevेरului*, ve va invetiá pre voi la totu adevेरulu, cà nu va grai de la sinesi ci câte va audi, va grai, *si cele vitóre va vesti voua*.“

Faptele S. S. Apostoli c. 1 v. 16 si 20; „Barbati frati, se cadea a se plini scriptur'a acést'a, carea mai înainte *au disu Duchulu sfantu prin gur'a lui Davidu* de Iuda celu ce s'a facutu povatiuitoriu celoru ce au prinsu pre Iisus (v. 16).“

„Cà este scrisu in cartea Psalmiloru: face-se lacasiulu lui pustiu, si se nu fie cine se lacúesca in elu, Episcopi'a lui se o ia altulu (v. 20).“

Cap. 2 v. 4: Si *s'au umplut toti de Duchulu sfantu*, si au inceputu a vorbi intr'alte limbi, precum *le dá loru Duchulu a grai*.“

Cap. 19 versu 6: Si puindu Pavelu mânile preste ei, *au venitu Duchulu sfantu preste ei, si graid in alte limbi, si prorocea*.“

Cap. 20 v. 23: „Fara numai, *cà Duchulu sfantu prin cetati marturisesce mie dicéndu*: cà legaturi si necasuri me asteapta pre mine.“

Cap. 21 v. 4 si 11: „Si aflându invetiacei, amu remasu acolo septe dile, cari dicea lui Pavelu *prin Duchulu*, se nu se suie în Ierusalim (v. 4).“

„Si viindu la noi, si luându bréulu lui Pavel, si legandusi mânile si picioarele au disu: *acestea dice Duchulu sfantu*, pre barbatulu, alu cui este bréulu acesta, asia ílu voru legá jidovii si'l voru da în manile pagínilor (v. 11).“

Cap. 28 v. 25 si 26: „Si ne înpreunanduse ei unulu cu altulu s'au dusu, dicéndu Pavelu unu cumentu, *cà bine au graitu Duchulu sfantu prin Proroculu Isaia catra parintii nostri* (v. 25).

„Dicéndu: mergi la poporulu acesta, si di: cu audiulu veti audi, si nu veti íntielege, si cautându veti privi, si nu veti vedea (v. 26).“

Efeseni cap. 3 v. 5: „Care intru alte neamuri nu s'a cunoscutu de fii ómeniloru, precumu s'au descoperitu acumu *sfintiloru lui Apostoli, si prorociloru intru Duchulu* (v. 5).“

I. Timoteiu cap. 4 v. 1: „Iara *Duchulu luminatu graesce*, cà în vremile cele de apoi se voru departá unii de la credintia, uitanduse la duchurile cele ínse-latoare, si la invetiaturile cele dracesci.“

II. Timoteiu cap. 3 v. 16: „*Tóta scriptur'a, de Ddiu este insufflata*, si de folosu spre invetiatura, spre mustrare, spre indreptare, spre deprinderea, carea este intru dreptate.“

Evrei cap. 3 v. 7, cap. 9 v. 8, cap. 10 v. 15: „Dreptu aceea *precumu dice Duchulu sfantu*, astadi de veti audi glasulu lui (c. 3 v. 7).“

Acésta ínsemnându Duchulu sfantu, cà inca n' erá aratata calea sfintiloru, când stá inca în cetulu celu dintai (c. 9 v. 8).“

Si ne marturisesce noua si *Duchulu sfantu*, ca dupace mai înainte au disu: Acesta este asiedimentulu de lege, care voui face cu ei dupa dilele acelea, dice Domnulu (c. 10 v, 15).“

I. Petru c. 1 v. 12: „Carora s'au descoperitu, ca nu loru singuri, ci noua slugea acestea, care acumu s'au vestitu voua prin cei ce au binevestitu voua cu *Duchulu sfantu celu trimis din ceriu*, spre care dorescu angerii se privesca.“

II. Petru cap. 1 v. 21: *Ca nu prin voi'a omeniloru s'au facutu candva prorocie, ci fiindu luminati de Duchulu sfantu au graitu omenii cei sfinti ai lui Ddieu.*“

I. Ioanu c. 4 v. 2: Intru acest'a se cunosceti *Duchulu lui Ddieu*, si *duchulu inselaciunei: Totu duchulu*, carele marturisesce pre Iisusu Christosu, ca au venit in trupu, *de la Ddieu este.*“

ad f) S. Ev. Mateiu c. 12 v. 18 si 28: Iata prunculu meu, pre carele l'amu alesu iubitul meu, intru carele bine au voitu sufletulu meu, *punevoiu Duchulu meu preste densulu*, si judecata neamuriloru va vesti (v. 18).“

„Iara daca eu cu *Duchulu lui Ddieu scotu dracii*, au ajunsu dara la voi imperati'a lui Ddieu (v. 28).“

Faptele S. S. Apostoli: c. 5 v. 9: „Iara Petru au disu catra ea: caci v'ati vorbitu intre voi a *ispiti Duchulu Domnului*; iata picioarele celoru ce au ingropatu pre barbatulu teu la usia, si te voru scoate si pre tine (vedi si v. 3 si 4 din cap 5.)

I. Corinteni c 2 v 10 cap 12 v 3: Iara noua Ddieu ne au descoperitu prin *Duchulu seu*, ca *duchulu tote le cerca*, si adencurile lui Ddieu (vedi si versurile 11—14 din acestu cap)

Cap 12 v 3: „Pentru aceea ve spuiu voua, ca nimenea cu *duchulu lui Ddieu graindu*, nu dice anate me pre Isusu, si nimenea nu pote numi Domnu pre Isusu, *fara numai in Duchulu sfantu.*“

Efeseni cap 4 v 30: „Si se nu intristati pre *Duchulu celu sfantu a lui Ddieu*, intru carele v'ati pecetluitu spre diu'a rescumperarei.“

I. Ioan cap 4 v 2. Acestu tecstu e reprodusu deja intre cele espuse la litera a¹).

Pana acuma amu avutu de lucru cu singuratece tecste, si macaru ca m'amu provocatu si amu reprodusu si la alte tecste paralele, macaru ca in unele casuri amu estrasu multe pasagii intregi din S. Scriptura, dar pe langa tote aceste nu ne-amu pututu clarifica pre deplinu, tractarea n'au pututu fi perfecta. Daru dupa ce odata amu enaratu proveninti'a articolului alu 8. din Simbolu, dupa ce amu espusu si vederile contrariloru divinitatii sfantului Duchu, dupa ce in fine amu adusu si Simbolulu din Ancoratus, carele se pote numi orecumu si biografi'a persoanei a 3 din Sant'a Treime, putemu cunoaste acumu si intielesulu fiecarui cuventu din articolulu alu 8. alu Simbolului ortodocsu, asiadara si insemnarea expresiunei: carele au graitu prin Proroci. Daru tractarea articolului alu 8. mai are pentru mine inca si o insemnatate speciala, caci ea revarsa lumina asupra controverssei din cestiune, ne da o idee clara despre proroci si prorocie. Tractarea acest'a ne da la mana si unu indreptariu siguru pentru comentarea acelor pasagii din S. Scriptura, in cari ocure terminulu pnevma, despre a carui intielesu esista divergentia de pareri intre mine si Domnulu autoru, carele in tecstele respective esplica terminulu acesta cu: daru, putere, daru de prorocie si inspiratiune, precandu eu amu afirmatu si sustinu si acuma ca

terminulu pnevma in acele casuri insamna: *duchulu sfantu* ca persoana.

Tractarea acest'a ne demustra si fipseza activitatea omului prorocu si a Duchului sfantu ca persoana aceea carea in intielesulu simbolului graesce prin proroci in casulu acel'a, candu se intempla vre-o prorocie.

In fine ne demustra tecstele estrase la tractarea acesta ca numirea sfantului duchu cu terminulu: *duchulu lui Ddieu* nu e asia de neobicinuita in testamentulu nou, precumu afirmase Dlu autoru.

Castigandu asiadara prin tractatulu acesta o idee clara si lamurita despre persoana a 3. din S. Treime, obtienendu si unu prospectu generalu asupra tecsteloru referitoare la proroci si prorociei, se estragemu si regulele generale, cari au se ne fie conducatoriulu la comentarea acelor tecsturi.

Pre bas'a si in virtutea tecsteloru insirate la litera a¹) affirmu si statorescu urmatoarele:

1. Impulsulu seu indemnulu grairei prorocesci nu provine de la prorocu, ci de la *Duchulu celu sfantu* ca persoana a 3 din sfanta Treime. Vedi: II Petru c 1 v 21. si II. Timoteiu cap 3 v 16.

2. *Duchulu celu sfantu* ca atare, ca persoana din S. Treime, prorocesce, folosindu-se ca mediu de omulu prorocu, ca vasu alesu pentru activitatea sa de a vesti cele viitoare; prin urmare nu omulu ci *duchulu sfantu* e vestitoriulu taineloru folosindu de mijlocu la descoperire graiulu omenescu. Vedi: S. Ev. Ioan c. 16 v 13, Fapt. S. S. Apostoli: c. 1 v. 16; c. 21 11; c. 28 v 25; I Timot. c. 4 v 1; Evrei c. 3 v 7.

3. *Duchulu sfantu* nu graesce despre obiecte generale si de folosu comunu singuru prorociloru, ci prin tensii noua. Revelatiunile aceste n'au de scopu ca se fie stiute si cunoscute numai prorociloru, ci tuturor, intregu nemului omenescu. Deci in inprejurarea acest'a, ca *Duchulu sfantu* descopere mai anteu prorociloru si apoi prin tensii noua, in acesta sta grati'a de a proroci. seu darulu prorociei. Deci ori unde ocure in S. Scriptura expresiunea ca cineva are darulu prorociei, seu unde se dice simplu: darulu prorociei, loculu acesta avemu se-lu intielegemu asia, ca au binevoitu *Duchulu sfantu* a-lu alege de mijlocu la descoperirile sale, a servi ca mediu la revelatiune. Vedi I. Petru c 1 v 12.

4. Deci si expresiunile: a grai „cu“ seu „in“ *duchulu* (sfantu) suntu folosite in sensu inpropriu si insamna: *Duchulu sfantu* ca persoana a 3. din S. Treime descopere seu dice cu seu prin graiulu (gura) cutarui prorocu. Vedi: II. Petru c 1 v 21; Ev. Mat. c 22 v 43 S. Ev. Marcu c 12 v 36; Fapt. SS. Apostoli: c 21 v. 4 si 11.

5. Ori unde se avisaza inplinirea seu realizarea vre unei prorociei si se face si provocare la acela carele au prevestitu, seu la cartea aceea a S. Scripturi unde se afla scrisa prevestirea, n'avemu se intielegemu ca cutare prorocu au prevestitu cu darulu prorociei, ca acest'a e caus'a prorociei, ci avemu se subintielegemu pre acela, care e faptuitoriulu prorociloru, adeca persoana a 3 din S. Treime pre presfantulu Duchu. Vedi: Faptele S. S. Apostoli c 1 v 16 si 20; c 28 v 25 si 26; I. Timoteiu cap 4 v 1.

6. Din cele premerse urmeza ca si in expresiunile: a se umple cineva *de Duchu* (sfantu) si a grai, a veni a se pogori preste cineva *Duchu* (sfantu), si a grai (vorbi) avemu se intielegemu activitatea persoanei a 3. din S. Treime la descoperirea celoru

ascunse, éra sub terminulu „*duchu (sfântu)*“ insasi persón'a S. Duchu.

7. Din cele premerse deducemu mai departe că sub terminulu Pnevma din espresiunea: Duchu (sfântu) este in séu preste cutare omu (prorocu) nu putemu altceva întielege decât érași: Duchulu celu sfântu ca persóna.

8. Mai insemnu inca, că cele premerse ne arata si întielesulu espresiunei: *Duchu sfântu va veni*, se va pogori in tine séu preste tine (S. Ev. Luca c. 1 v 35.) Sub *duchu sfântu* inca nu potemu întielege altu ceva decatu: Duchulu celu sfântu ca persóna.

Cu aceste credu a me fi desarcinatu de obligamentulu meu, cu carele m'amu fostu insarcinatu inca la punctulu 1. ad d) Mat. c 22 v 43 si la comentariulu altoru tecte tractate pâna aici.

Acumu me consideru si de indreptatitu la afirmatiunea că domnulu autoru are vederi gresite despre prorocii, proroci, despre inspiratiune, darulu prorociei si despre activitatea S. Duchu la prorocire.

Deci când afirma Dlu autoru pre pagina 24 că nu Duchulu celu sfântu ca atare prorocesce, ci omulu cu ajutoriulu S. Duchu, in urmarea darului de prorocie ce îlu are, negresit că se afla in eróre. Totu asia de gresite sunt si comentarele Dlu autoru la Tecstele: S. Ev. Luca cap 1 v 15, 41 67; cap 2 v 25 si 27.

Se incepemu cu comentarea ultimului tectu din acestu punctu, pre carele mi-amu propusu a-lu tractá, adeca cu s. Ioan c 7 v 39.

ad c) Ioan cap 7 v 39: „ér acestea a disu Isusu despre Duchulu, ce erá se-lu primésca cei ce credu in trensulu, că inca nu erá pnevma (agion.) Ce insemnéza pnevma agion in acestu vs. amu vediutu deja la pt. 2 lit e. Acolo amu vediutu că pnevma agion dupa tecstele paralele, la cari amu facutu provocare, insemna: putere imputernicire. Acestu adeveru se lamuresce si mai tare prin Ioan cap 20 v 22: „Si acésta dicendu, a suflatu si a disu: luati pnevma agion.“

Acést'a e comentariulu Dlu autoru la versiunea a 2. a terminului pnevma, carele ocure in versu 39 de 2 ori, odata articulatu fara atributu, si a 2 ór'a nearticulatu dar cu atributulu „sfântu.“ Precumu se vede Dlu autoru ascrie terminulu pnevma din ambele versiuni aceslasi întielesu, că adeca insemna putere, imputernicire. Si eu afirmu că S. Evangelistu au usuatu aceste 2 formule varie fara ca terminulu pnevma se fie intentionatu a îi dá întielesu diferitu. Diverginti'a intre Dlu autoru si mine sta intru aceea, că eu afirmu că *pnevma* insemna in ambele casuri *duchulu celu sfântu* ca persóna; dlu autoru inse sustine că in ambele versiuni are se fie întielesu: daru, putere, insarcinare. Deórece amu tractatu deodata ambele versiuni, asia nu-mi restéza alta decât a rogá on. cetitori a-si revocá in memorie tractatulu meu la acestu tectu din pt. 2 litera c) Ioan c 7 v 39. Aici se afla parerea mea, dar si tóte dovedile. Si cu aceste amu fi finitu si punctulu alu 6, avendu a ne ocupá cu punctulu urmatoriu:

7. TO PNEVMA TOV PATPOS: Mat. 10, 20. Dorindu inse ca se ajungu la lucrulu principalu, pre lenga carele se întórce opulu Dlu autoru, dar si critic'a mea, insemnu numai atáta, că nici in punctulu acesta nu armoniezu intru tóte cu Dlu autoru, avendu proprie vederi, cari sunt indicate in tecstele citate la litera f) si referitóre la Simbolulu din

Ancorata. Fiindu inse că nu potu intrá in detaliu, asia me vedu nevoitu a admite cele scrise de Dlu autoru in punctulu alu 7, inse cu reserva espresa că nu sum intru tóte de o parere cu Dlu autoru.

Se mergemu mai departe, oprindune la pagin'a 55.

Finindu aici cu punctulu alu 7. estrage Dlu autoru resultatulu cercetariloru sale, punendulu ca o regula valabila pentru cele ce voru urmá inca in opulu seu. Acésta o face prin urmatórele cuvinte: „Pana aci amu vediutu că in nici unu casu in care pnevma ocure nearticulatu, cu séu fara atributu, séu articulatu, fara atributu ori cu atributulu *tov patros* — nu este întielesu Duchulu celu sfântu, ca a treia persóna din Ddieire.“

Din pasagiulu acesta s'ar parea, ca si cumu regul'a acést'a n'aru fi esistatu, ci aru fi numai effusulu si urmarea naturala a cercetariloru facute de Dlu autoru la cele 7 puncte tractate pana acum. Dar lucrulu e intorsu. Nu regul'a acésta e productulu scrutariloru, ci scrutarile sunt productulu acestei regule, anticipade de Dlu autoru si aplicade cu fortiarea adevérului la tecstele comentade in cele 7 puncte. Condusu si dominatu de regul'a acést'a Dlu autoru se vede in multe locuri constrinsu a-si luá refugiulu si la esplicari cu totul arbitrare numai si numai ca se-si salveze regul'a acést'a, pentru care arata o afectiune mare. Opiniunea acésta e numai espresiunea fidelá a inpresiunei ce au facutu opulu Dlu autoru dela inceputu pana la pagin'a acésta a 55. In opiniunea acésta me intaresce si pasagiulu de pre pagin'a a 3.: „esista óre sinonimitate intre pnevma (agion) articulatu, si pnevma (agion:) nearticulatu, si decumva nu esista, *déca in deosebirea literalá e cuprinsa si o deosebire de întielesu, care este întielesulu in unu casu, si care in celalaltu?* Din aceste cuvinte se vede punctulu de manecare, dar si preocupatiunea Dlu autoru pentru regul'a sa, careia au sacrificatu adevérulu si principiile cardinale de autoritate si guvernare ale bisericei ortodoxe. Nesuinti'a de a subordiná spiritulu literei, de a conformá întielesulu pasagioloru din S. Scriptura acestei regule nici că au pututu avé altu resultatu decât: erórea si neadeverulu.

Despre acésta m'am convinsu in decursulu cercetariloru mele, cari cercetari au demustratu că regul'a pusa de Dlu autoru nu e aplicabila ci la totu pasiulu trebue se admita exceptiuni. E invederatu inse că o regula carea are mai multe exceptiuni decât casuri aplicabile nici că se mai póte numi regula, ci o hipotesa problematica. La enunciatiiunea acést'a me autoriséza resultatulu scrutariloru mele, carele e urmatoriu:

Punctulu 1. ad d) Mat 22, 43, nearticulatu, fara atributu — unu casu.

Punctulu alu 2. to pnevma, *articulatu fara atributu*: Ioan c 7 v 39; Mat. c 4 v 1 si cap 12 v 18; Marcu c 1 v 12; Luca c 4 v 1, 14; c 2 v 27,—7 casuri.

Pt. 4. Pnevma teon, nearticulatu cu atributu — unu casu.

Pt 5. Pnevma kirion-nearticulatu cu atributu: Luca c 4 v 18,—1 casu.

Pt 6. Pnevma agion-nearticulatu dar cu atributu: Luca c 1 v 15; c 2 v 25; c 4 v 1; cap 1 v 41 si 67; Ioan cap 7 v 39—6 casuri.

(Va urmá.)

P. T. Domnule!

Fiindu-cà tipografi'a nóstra diecesana pre-gatesce si pe anulu 1882 unu

„CALENDARIU“

totu cu pretiulu de 30 cr., cá si anu; si fiindu-cà venitulu tipografiei — precum se scie — este me-nitu unui institutu superioru de cultura ce se va infiintiá in diecesa: asia esti rugatu a recomená in jurulu TDTale latirea acelui Calendariu, ce va apareá in vre-o 15 dile.

Ne am bucurá daca insuti TDTa ai binevoí a comanda aici asemenea Calendare si pentru alti carturari din apropierea TDTale.

Aradu, in 26. Septemvre 1881.

„Tipografi'a diecesei Aradului.“
